

IX. ULUSLARARASI HİTİTOLOJİ KONGRESİ BİLDİRİLERİ

Çorum 08-14 Eylül 2014

Acts of the IXth International Congress of Hittitology

Çorum, 08-14 September 2014

I. CİLT

VOLUME I

Çorum 2019

IX. ULUSLARARASI HİTİTOLOJİ KONGRESİ
• ÇORUM - TÜRKİYE •

IX. ULUSLARARASI HİTİTOLOJİ KONGRESİ BİLDİRİLERİ

ÇORUM 08-14 EYLÜL 2014

Acts Of The IXth International Congress of Hititology

ÇORUM, SEPTEMBER 08-14, 2014

Yayına Hazırlayan
Aygül SÜEL

1. CİLT

VOLUME I

Çorum, 2019

T.C.
Çorum Valiliği
İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları / 2019

1. Cilt

ISBN
ISBN Takım: 978-975-17-4338-1
ISBN Cilt 1: 978-975-17-4339-8

Basım Tarihi: 2019

Bu kitap (1. cilt) ; OKA (Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı) Tarafından
300 adet bastırılmıştır.

Dizgi : 3N Dizayn/Çorum

BASKI
Dumat Ofset
2477 Sok. No: 6 Şaşmaz, 06797 Etimesgut/Ankara

İÇİNDEKİLER
I. CİLT

SUNUŞ
Çorum Valisi Mustafa ÇİFTÇİ ..... *XIII*

SUNUŞ
Hitit Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Reha Metin ALKAN ..... *XV*

ÖNSÖZ
Prof. Dr. Aygül SÜEL ..... *XVII*

BİLDİRİLER

^{URU}LA(HU)WAZANTİYA "LA(HU)WAZANTİYA ŞEHRİ"
Rukiye AKDOĞAN *1*

HOW A GOD OF NATURE BECAME A TUTELARY GOD OF THE KING
Alfonso ARCHI *49*

HİTİTLERDE Kİ FAL ANLAYIŞININ METİNLERE YANSIMALARI
Sedef AYYILDIZ *65*

TOWARDS AN UNDERSTANDING OF THE GENDERED HITTITE LANDSCAPE: WHAT DOES IT MEAN WHEN MOUNTAINS GIVE BIRTH?
Mary R. BACHVAROVA *81*

"WHEN THE STORM GOD THUNDERS": SOME CONSIDERATIONS ON HITTITE THUNDER FESTIVALS
Francesco G. BARSACCHI *101*

THE TRIALS OF TUDHALIYA IV
Gary BECKMAN *125*

HATTIAN-CAUCASSIAN ISOGLOSSES
Merab CHUKHUA *135*

ON THE VALUES OF THE CV-SIGNS FOR WORD-MEDIAL STOPS IN HITTITE. A NEW APPRAISAL
David Pascual COELLO *141*

VORFAHREN, AHNENKOLLEKTIV UND KÖNIGLICHE VORGÄNGER: UNTERSCHIEDLICHE BEZEICHNUNGEN
Chiara COGNETTI *157*

THE HITTITE KING AND THE VINE
Carlo CORTI *175*

HİTİT UYGARLIĞI ANTİK YAPILARININ 3D MODELLEMESİ; A BİNASI
Mustafa COŞAR, Mustafa SÜEL, İbrahim Murat OZULU *193*

SLAVES IN KĀRUM KANEŠ
Jacob Jan DE RIDDER *203*

HITTITE SYMBOLIC LANDSCAPES: AN ANALYSIS FROM THE STANDING POINT OF MYTHS
Romina DELLA CASA *211*

HİTİT SONRASI KUZEY–ORTA ANADOLU: OLUZ HÖYÜK'TE KARANLIK ÇAĞ İLE İLGİLİ YENİ BULGULAR
Şevket DÖNMEZ, Fidane ABAZOĞLU *237*

DIFFERENCES BETWEEN PROSE AND POETIC STYLE IN THE HITTITE LANGUAGE
Rita FRANCIA *261*

ON THE ORIGIN OF THE HYDRONYM HALYS
Shalva GABESKIRIA *273*

TIERISCHE GOTTHEITEN IN DER ANATOLISCHEN RELIGION
José Virgilio GARCİA TRABAZO *277*

THE HIEROGLYPHIC LUWIAN SIGNS *128 (AVIS 'BIRD') = waX AND *30 = HAPA
Petra GOEDEGEBUURE *295*

TRACES OF A TREATY IN AN URARTIAN TEXT?
Levan GORDEZIANI *317*

REFLEXION ON THE SURVIVAL OF ANATOLIAN HIEROGLYPHIC SCRIPT IN ARMENIAN
Aline HOUSEPIAN *325*

THE LUWIAN RITUALS OF KUWATTALLA: THOUGHTS ON THEIR RE-ARRANGEMENT
Manfred HUTTER *335*

RECHTSDOKUMENTE UNTER DEN HIEROGLYPHENLUWISCHEN INSCHRIFTEN DER EISENZEIT
Sylvia HUTTER-BRAUNSAR *359*

SOME REFLECTIONS ON THE FUNCTIONS OF HITTITE AN.TAH. ŠUM FESTIVAL:THE CASE OF CTH 604 AND CTH 612
Jiayu JIANG *371*

HİTİTLER ve TEVRAT: TARİHSEL ÇÖZÜMLEMELER
Güngör KARAUĞUZ *385*

TYPOLOGIES OF SETTING PARAGRAPH DIVIDERS IN THE HITTITE TEXTS
Tomoki KITAZUMI *417*

HİTİTLER'İN HURRİ TANRILARINI BENİMSEMESİNİN KRONOLOJİSİ
Kurtuluş KIYMET *459*

EINIGE BEMERKUNGEN ZUM HATTISCHEN VERBUM
Levan KOCHLAMAZASHVILI *487*

TO AND FROM A CITY. A NOTE ON HITTITE TOPOGRAPHY
Adam KRYSZEŃ *497*

THE DEFINITION OF THE TERMS //LALAMIŠ AND //DUŠDUMIŠ IN HITTITE TEXTS
Zheng LI *515*

BÜKLÜKALE IN THE HITTITE PERIOD
Kimiyoshi MATSUMURA, Mark WEEDEN *533*

HITTITE AND LUVIAN UPPA- AND HITTITE UIYA-
H. Craig MELCHERT *567*

WHAT DOES A ḪUWAŠI LOOK LIKE ?
Patrick Maxime MICHEL *579*

CORPUS STUDY OF INFORMATION STRUCTURE IN HITTITE: NEGATION AND WORD ORDER
Maria MOLINA *595*

TITLE: "CTH 416 AS A SAMMELTAFEL: NEW PERSPECTIVES ON AN OLD-HITTITE RITUAL"
Claudia MONTUORI *623*

II. CİLT

RITUALIZED VIOLENCE IN HITTITE ANATOLIA
Alice MOUTON *641*

HİTİT ŞEHRİ ŞAPİNUVA'DA (ORTAKÖY - ÇORUM) ARKEOBOTANİK BULUNTULAR
Emel OYBAK DÖNMEZ *669*

ESKİ MEZOPOTAMYA'DA AT, AT YETİŞTİRİCİLİĞİ VE BİNİCİLİK
Esma ÖZ KİRİŞ *685*

KAYSERİ'NİN KUZEYİNDE GEÇ HİTİT İZLERİ
Ali ÖZCAN, Turgut YİĞİT *713*

ISPARTA OVASI'NDA M.Ö. II. BİNYILI YERLEŞMELERİ
Mehmet ÖZSAİT, Nesrin ÖZSAİT *735*

HİTİT MEKTUPLARININ DÜNYA UYGARLIK TARİHİNE YAPTIĞI KATKILAR
Mehmet ÖZTÜRK *751*

PROVERBS AS ARGUMENT: A RHETORICAL STRATEGY IN HITTITE PRAYERS
Lidewij E. van de PEUT *781*

SACRIFICES AT ŠAPINUWA: EVIDENCE FROM ANIMAL BONES
Evangelia PİŞKİN *805*

PUDUHEPA, PIYAMARADU AND SEA: KUB56.15II15-24 (AHT26) AND ITS BACKGROUND
Ian RUTHERFORD *823*

TEŞUP'UN BOĞALARI HATTUŞA VE ÇEVRESİNDEN İKİ YENİ BOĞA TASVİRİ
Andreas SCHACHNER *835*

HATTUŠA`DAN YENİ BİR KARACİĞER MODELİ: BO 2013/01 FRAGMANI
Daniel SCHWEMER *851*

HİTİTLERDE EKONOMİK BİR BİRİM OLARAK "EV"
Fatma SEVİNÇ ERBAŞI *869*

THE HIEROGLYPHIC LUWIAN HAPAX "AVIS"(-)ta-wa/i-na-ri+i IN SULTANHAN §12
Zsolt SIMON *887*

ESKİYAPAR KAZISI VE SON BULUNTULARI
İbrahim Tunç SİPAHİ *899*

ALACAHÖYÜK İTÇ ZANAATKÂRLARI VE ARİNNA'LI USTALAR
Özlem SİR GAVAZ - Ünsal YALÇIN *927*

DISTINGUISHING THE PROFILES AND ORIGINAL MILIEUS OF THE SOLAR DEITIES IN OLD HITTITE TEXTS
Charles W. STEITLER *953*

ESKİYAPAR TABLETİ
Aygül SÜEL *969*

MRS WOMAN (?): A BUSY HITTITE LADY FROM ORTAKÖY. POSSIBLE EVIDENCE FOR THE HITTITE WORD FOR "WOMAN"
Aygül SÜEL, Mark WEEDEN *983*

ŞAPİNUVA'DA ELE GEÇİRİLEN BİR GRUP TAŞ KALIP
Mustafa SÜEL *1005*

KÜLTEPE METİNLERİNDE GEÇEN HATTİ TANRI, YER ADLARI VE BUNLARIN GÜNÜMÜZ COĞRAFYASINA YANSIMALARI
Hasan Ali ŞAHİN *1021*

THE GOD TATTA RECONSIDERED
Piotr TARACHA *1037*

TRANSFORMATIONS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN HITTITE KINGS AND DEITIES
Irene TATIŠVILI *1047*

THE SOCIO-POLITICAL IMPACT OF HITTITE RELIGIOUS CEREMONIES AND THE EFFORTS OF THE HITTITE KINGS IN ESTABLISHING A UNIFIED STATE IN CENTRAL ANATOLIA
Ahmet ÜNAL *1075*

HITTITE šai- « ÊTRE EN COLÈRE » DANS LES MYTHES DE DIEUX DISPARUS, LES RITUELS ET LES PRIÈRES PERSONNELLES
Sylvie VANSÉVEREN *1097*

ON THE HITTITE AND LUWIAN ORIGIN OF SOME COMMON NOUNS IN CAPPADOCIAN OLD ASSYRIAN TEXTS: A NEW EXAMINATION
Eulàlia VERNET, Mariona VERNET *1123*

„DIE DINGE, DIE FESTGELEGT WURDEN – ER HAT SIE ALLE ÜBERTRETEN" – EINE NEUE INTERPRETATION DES SO GENANNTEN MITA-TEXTES (CTH 146)
Anna WEINERT-CHRZANOWSKA *1167*

ORIGIN OF THE LUWIAN HIEROGLYPHIC SCRIPT
Fred C. WOUDHUIZEN *1189*

GEÇ TUNÇ ÇAĞI' NDA KİLİKİA'DA YEREL ÜRETİMLER
Remzi YAĞCI *1215*

HİTİT KAYNAKLARINDA HURRİLERİN YAŞADIKLARI COĞRAFYA İLE KÜLTÜRLERİ ARASINDAKİ BAĞLANTILAR
Ercüment YILDIRIM *1229*

NEW OBSERVATIONS ON THE KBO 1.18 PRISM
Elyze ZOMER *1257*

CONDITIONALS IN HITTITE AND AKKADIAN
Marina ZORMAN *1267*

^{URU}LA(HU)WAZANTİYA "LA(HU)WAZANTİYA ŞEHRİ"

Rukiye AKDOĞAN[*]

Asur Ticaret Kolonileri zamanında, *Lu-hu-za-tí-a*, *Lu-ha-za-tí-a*, *Lu-hu-šu-tí-a* vb. yazım şekilleri ile belgelenen şehir, Hitit Dönemi Anadolusunda da *Lu-hu-uz-za-an-di-ya, La-hu-uz-za-an-ti-ya*, *La-wa-za-an-ti-ya* vb. şeklinde karşımıza çıkar. Yakınlarından Alda ve Tarmana nehirlerinin aktığı yedi kaynaklı Lawazantiya şehri, su kaynaklarının bolluğuyla tanınmaktadır. Şimdiye kadar sayısı 38'i bulan Hitit metninde, toplam 61 kere belgelendiği tespit edilmiştir. Bildiride, belgelendiği metin yerleri ele alınarak lokalizasyonuyla ilgili bilgiler sunulmaktadır.[1]

Hititler Devri Anadolusu'nun önemli şehirlerinden Lawazantiya, Asur Ticaret Kolonileri döneminden itibaren Geç Hitit'e kadar yerleşim görmüştür. Eski Asur metinlerinde şu yazım şekilleriyle görülmektedir[2]:

Lu-hu-za-ti-a, [*Lu-h*]*u-za-tim*, *Lu-ha-za-ti-a*, *Lu-hu-šu-ti-a*, *Lu-hu-zú-ti-a*, *Lá-hu-za-ti-a-i-e*, *Lu-hu-za-ti-a-e*, *Lu-hu-za-ti-a-e-em*, *Lu-hu-za-ti-a-im*, *Lu-hu-za-ta-im*. Şehrin Eski Asur metinlerinde beraber belgelendiği diğer bazı şehirler de şöyledir[3]: Balihum, Hahhum, Hattum, Hurama, Purushaddum, Timelkiya.

Eski Asur Çağına ait belgelerde Luhuzattiya ile Hurama şehirlerinin aynı metinde 10 kez birlikte yer almaları, aralarında çok yakın bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu arada, Hahhum (aynı metinde 3 kez), Hattum (3 kez),

* Prof. Dr. Rukiye Akdoğan, Çukurova Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Adana.

1 Bildiriyi hazırlamamda her türlü desteği sağlayan Çukurova Üniversitesi Rektörlüğüne, Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğüne ve değerli katkılarından dolayı Prof.Dr. Ahmet Ünal'a çok teşekkür ederim.

2 Geçtiği metin yerleri için bkz. Barjamovic 2011: 133 d.not 424.

3 Barjamovic 2011: 133 d.not 426'da, Luhuzattiya'nın belgelendiği diğer şehirleri şöyle sıralamaktadır: Birtu'um, Burallum, Durhumit, Hamizanum, Haqa, Hatikaitra, *āl Kanešī'e*, Karahna, Kuburnat, Kuššara, Kutiya, *libbi mātim,* Qattara, Šalahšuwa, Šalatuwar, Šamuha, Tegarama, Wahšušana, Zalpa.

Šalahšuwa (3 kez), Šamuha (3 kez), Tegarama (2 kez), Timelkiya (5 kez) şehirlerinin de, aynı metinde yer aldıkları sayılar göz önüne alındığında, Luhuzattiya şehri ile ilgili yerleşimler kategorisinde yer alabileceğini söylemek mümkündür. Timelkiya, Hurama ve Šalahšuwa şehirlerinin, Fırat'ı Kaneš'e bağlayan ana güzergâh üzerinde olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla bu üç kentin Hattum, Šamuha ve Tegarama ile birlikte aynı kontekstte telaffuz edilmiş olması Luhuzattiya'nın ana güzergah üzerindeki genel doğrultusu hakkında da fikir vermektedir.[4] *Locus classicus* niteliğindeki bir grup Asurlu tüccarın kaçakçılık yaparken yakalandığına dair bir mektupta (*ATHE* 62), kraliçenin kaçakçıları desteklememeleri için sınır komşusu olan bütün krallıklara mektup yolladığı anlatılmaktadır. Kraliçenin temasa geçtiği Luhuzattiya, Hurama ve Šalahšuwa kentlerinin Timelkiya ve Kaneš arasındaki bir yerde bulunduğu anlaşılmaktadır.[5]

Kt. 93/k 84 nolu vesika, Luhuzattiya'nın, Hurama'da Kaneš-Fırat güzergâhına bağlanan bir yol üzerinde olduğunu göstermektedir.[6] Forlanini, Luhuzattiya yerleşimini Hahhum ve Kaneš arasındaki ana güzergah dışındaki bir yere lokalize eden ilk bilim adamıdır; araştırmacı KTK 64 nolu mektuba dayanarak söz konusu kenti Timelkiya'dan uzanan "dar patika" üzerine yerleştirmiştir.[7]

Lewy, kentin bir yün ve tekstil endüstrisi merkezi olduğuna işaret etmiştir. Luhuzattiya'da yapılan yün ve deri ticareti ile ilişkili çok sayıdaki referans bu izlenimi güçlendirmektedir.[8] Luhuzattiya, Eski Asur metinlerine göre, aynı zamanda demir cevher ve ham demir kaynağıydı (*aši'u* ve *amūtu*).[9]

Luhuzattiya kentinde herhangi bir Asur müessesesine — bir koloni veya bir istasyon — ait tek bir referansa rastlanmaması önemli bir tespittir.[10]

Daha sonraki döneme ait Hitit ve Geç Asur kaynaklarında Kilikya sınırları içindeki bir noktaya lokalize edilmesi gereken eş sesli Lawazantiya yer ismiyle ilişkili referanslar, Luhuzattiya'nın lokalizasyonu ile ilgili tartışmaları

4 Barjamovic 2011: 133, 134.
5 Barjamovic 2011: 134, 135; kaçakçılıkla ilgili olarak ayrıca bkz. Yiğit 1997: 3.
6 Barjamovic 2011: 136.
7 Barjamovic 2011: 140, 141.
8 Barjamovic 2011: 142.
9 Kempinski-Košak 1982: 102.
10 Barjamovic 2011: 143.

sekteye uğratmıştır. Eski Asur Çağına ait kaynaklar, Luhuzattiya'nın, Orta Anadolu'daki bir güzergâh üzerinde, Kaneš'in doğusunda bir yerde aranması gerektiğine işaret etmektedir; söz konusu lokalizasyon önerisini Kilikya'da bir başka konumla uyuşturmak güçtür. Bu durum daha geç dönemde ve başka bir yerde eş sesli bir yerleşimin olduğu ihtimalini de akla getirmektedir.[11]

Çivi yazılı kaynaklara göre M.Ö. II. ve I. bin yıllarda Kizzuwatna içinde yer aldığı kesin olan kentler şunlardır: Anamusta, Arana, Aruna, Arusna, Adaniya, Azpisna, Hulassa, Irima, Ishupitta(?), Kummanni, Lamiya, Landa (?), Lawazantiya, Luwana (yukarı Seyhan Vadisi'nde?), Nirisa, Paduwanta, Pitura, Puruna, Saliya, Serigga, Sinamu[-.., Tarsa, Terussa/Tirusa, Turpina, Turutma, Uparbassa, Ura, Urauna, Urika, Urussa, Uda, Wassukanna, Wastisa, Zaparasna-Dağı, Zazlipa, Zilapuna, Zinziluwa ve Zunahara.[12] Görüldüğü üzere çoğunun yeri belirlenememiş toplam 39 ismin yer aldığı Kizzuwatna, geniş bir coğrafyaya sahipti.

Lawazantiya'nın, Hitit dönemine ait belgelendiği metin yerleri ve yazılış şekilleri ise şöyledir:

1) KBo 45.101 Öy. Sağ. Sütun 8' ^{URU}*La-h*[*u-wa-za-an-ti-ya*

2) KUB 46.48+KBo 17.103+ KUB 54.36(+)KUB 46.49

Öy. 38 ^{U}]^{RU}*La-hu-wa-az-za-an-ti-ya*, Ay. 32' ^{URU}*La-hu-wa-za-an-ti-ya*[

3) KBo 3.46+KUB 26.75 Öy. II 24 ^{URU}*L*]*a-hu-uz-za-an-ti-ya*

4) KBo 46.23 5' ^{URU}*La-w*[*a-*

5) KUB 6.15 II 10 ^{URU}*La-wa-za*[*-an-ti-ya*

6) KUB 16.53 Öy. 3']x ^{URU}*La-wa-za-an-ti*

7) KBo 60.97 Ay. 5 ^{URU}*La-*]*wa-za-an-ti-ya*, 8 ^{URU}*L*]*a-wa-za-an-ti-y*[*a*

8) KBo 41.233 Öy. 6' ^{URU}*La-wa-za-*]*an-ti-ya*, 8 '^{URU}*L*]*a-wa-za-an-ti-ya*

9) KUB 5.20+KBo 58.88+KUB 18.56 Ay. III 43' ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*

11 Barjamovic 2011: 140.

12 Ünal-Girginer 2007 : 58; Lawazantiya şehri hakkında genel bilgi için bkz. Ünal 1974: 199-200.

10) KUB 52.72 Öy. 10 $^{U}]^{RU}$*La-wa-za-an-ti-ya-ya*

11 ^{URU}*L*[*a-w*]*a-za-an-ti-ya-ya*

13 ^{URU}*L*[*a-w*]*a-za-an-ti-ya*

11) KUB 6.29+KUB 18.63+KBo 57.123 Ay. 25' $^{U}]^{RU}$*La-wa-za-an-ti-ya*

12) KBo 19.129 (+) KBo 53.84 Öy. 2 ^{URU}*La*[*-a-u-wa-za-an-ti-ya*]

4 ^{URU}*La-*]*a-u-wa-za-an-ti-az*

18 ^{URU}*L*[*a-u-wa-z*]*a-an-ti-ya*-x[ ]

13) KBo 17.102+KBo 23.84 Öy. 3' ^{URU}*La-a-u-wa-za-a*[*n-ti-ya*

Ay. 19' ^{URU}*La-a-u-wa-za-an-ti-ya*

kolophon 2' ^{URU}*La-a-u-w*]*a-za-an-ti-ya*

14) Bo 86/299 III 91 ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*

15) KUB 6.45+30.14+KBo 57.18 Öy. I 76 [(*ŠA* ^{URU}*La-a-u-wa-an-a-t*[(*i-y*)]*a*

77 ^{URU}*La-a-u-wa-an-ti-ya*

16) KBo 21.34+IBoT 1.7 Öy. I 2 ^{URU}*La-a-wa-za-an-ti-ya*

II 11 ^{URU}*La-a-hu-wa-az-za-an-ti-az*

Ay. IV 40 ^{URU}*La-a-u-wa-az*[*-za-an-t*]*i-ya*

17) KUB 31.69 Öy.? 4'^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*

13'$^{U}]^{RU}$*La-wa-za-an-ti*[-

Ay.? 12']x ^{URU}*La-a-wa-za-an-ti-ya*[

18) KBo 8.63 I 10' ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-a*[-

11' ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-a-u-wa-z*[*a-*

19) KUB 48.123 Öy. I 4’ D*I*[*ŠTAR* URU*La-wa-za-an-ti-ya*]

6’ D*IŠTAR* URU*La-wa-za-an-ti-y*[*a*

9’ D*IŠTAR* URU*La-wa-za-an-ti-ya*

23’ D*IŠTAR* URU*La-w*]*a-za-an-ti-ya*

Ay. III 15 D*IŠTAR* URU*La-wa-za-an*[*-ti-ya*

Ay. IV 16 D *IŠTAR* URU*La-wa-z*]*a-an-ti-ya*

20) KUB 60.118+KUB 56.25 Ay. IV? 10’ URU*La-wa-za-an-ti-ya*

12’ URU*La-wa-za-an-ti-ya*

21) KBo 46.131 Öy. 5’]x URU*La-wa-za-an-ti-y*[*a*

22) KBo 16.83+23.26 III 1 DIŠTAR URU*La-wa-za-an-ti-ya*

23) KBo 9.119 A I 5’ URU*L*[*a-wa-za-a*]*n-ti-ya*

24) KUB 7.20 I 5 *ŠA* URU*La-wa-az-za-an-ti-ya*

25) KBo 14.125+126+40.26 Öy. I 4 [*ŠA* URU]*La-wa-az-za-an-ti-ya*

26) KBo 6.29+50.56+ KUB 23.127+21.12 I 17 *ŠA* DIŠTAR URU*La-wa-za-an-ti-ya*

27) KBo 3.1 II 20 URU*La-wa-az-za-an-ti-ya*

21 URU*La-wa-za-an-ti-ya-an*

28) KUB 11.1+KBo 19.96 Öy.II 28* [URU*La-wa-za-an-ti-ya ú-wa-nu-un*]

30* URU*L*[*a-wa-za-an-ti-ya-an*

29) KBo 50.158 3’ [DIŠTAR] URU*La-u-wa-za-a*[*n-ti-ya*

30) KBo 3.6 Öy. II 58 URU*La-wa-za*]*-an-ti-ya*

31) KUB 42.41 Öy. 6’ URU*La-w*]*a-za-an-ti-ya*

32) KUB 1.1+19.60+61+62+63+66+26.44+46+1304/u+1683/u Öy. II 80 URU*La-wa-za-an-ti-ya*

33) KBo 1.11 Öy. 21’ ^{URU}*Lu-hu-uz-za-an-di-ya*

34) KBo 55.186 Sağ Sütun 11’ ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya* [

35) LSU 6 = LhK 10 Öy. 4 [^{URU}*Lu-hu-u*]*z-za-an-di-ya*[

36) KUB 16.8(+)KUB 52.79 Ay. 2 ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-a-ti-ya*

5 ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a*

37) KBo 4.10+50.60+KUB 40.69 Öy. 48’ ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*

38) HKM 96 (Mşt. 75/79) Ay. 20’[KUR ^{URU}*La-h*]*u-u-wa-a-an-ti-ya*

Sonuçta Hitit metinlerinde yazılış şekilleri şöyledir:

^{URU}*Lu-hu-u*]*z-za-an-di-ya*[= LSU 6, ^{URU}*Lu-hu-uz-za-an-di-ya*, ^{URU}*L*]*a-hu-uz-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-h*]*u-u-wa-a-an-ti-ya*, ^{URU}*La-h*[*u-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-hu-wa-za-an-ti-ya*[, [^{U}]^{RU}*La-hu-wa-az-za-an-ti-ya*.

Yukarıda görüldüğü üzere, *Luhuzzand*/*tiya* veya *Lahuwa*(*z*)*antiya* yazılışı toplam 7 metinde görülmektedir.

^{U}]^{RU}*La-wa-za-an-ti*[- , ^{URU}*La-wa-za-an-ti*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za*[*-an-ti-ya*, ^{URU}*La-*]*wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*L*]*a-wa-za-an-ti-y*[*a*, ^{URU}*La-wa-za-*] *an-ti-ya*, ^{URU}*L*]*a-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*L*[*a-w*]*a-za-an-ti-ya*, ^{U}]^{RU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*], ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a*], ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-w*]*a-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an*[*-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-z*]*a-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*L*[*a-wa-za-a*]*n-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za*]*-an-ti-ya*, ^{URU}*La-w*]*a-za-an-ti-ya,* ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-az-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-az-za-an-ti-ya*, ^{URU}]*La-wa-az-za-an-ti-ya*, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya-an*, ^{URU}*L*[*a-wa-za-an-ti-ya-an*, ^{URU}*L*[*a-w*]*a-za-an-ti-ya-ya*, ^{U}]^{RU}*La-wa-za-an-ti-ya-ya.*

Yukarıdaki yazılışlara göre, Hitit Metinlerinde en çok belgelendiği yazım şekli olan,URU*La-wa-za-an-ti-ya* toplam 40 kez belgelenmektedir.

Belgelendiği diğer yazım şekilleri

URU*La-u-wa-za-a*[*n-ti-ya*, URU*La-a-wa-za-an-ti-ya*, URU*La-a-wa-za-an-ti-ya*[, URU*La-a-u-wa-z*[*a-*, URU*La*[*-a-u-wa-za-an-ti-ya*], URU*L*[*a-u-wa-z*]*a-an-ti-ya-x*[ ], URU*La-a-u-w*]*a-za-an-ti-ya*, URU*La-a-u-wa-za-an-ti-ya*, URU*La-a-u-wa-za-a*[*n-ti-ya*, URU*La-*]*a-u-wa-za-an-ti-az*, URU*La-a-u-wa-az*[*-za-an-t*]*i-ya*, URU*La-a-hu-wa-az-za-an-ti-az*, URU*La-a-u-wa-an-ti-ya*, URU*La-a-u-wa-an-a-t*[(*i-y)*]*a*.

Yine yukarıdaki yazılışlara göre, *La*'dan sonra "*a*"nın veya sonra "*u*"nun eklenmesiyle oluşmuş yazım şekli de 14 kez belgelenmiştir.

Belgelendiği metin yerleriyle lokalizasyona ışık tutabilecek Hitit tabletleri şöyledir:

1) KUB 46.48+KBo 17.103+ (+)KUB 46.49 (CTH 706.I.9, Tešub ve Hebat için bayram ritüeli)

Öy.[13]

37 [ ]x *a-pé-e-da-ni* UD-*ti I-NA* URU*Ki-iz-zu-wa-at-n*[*i L*]ʳ*I-IB-RA*ʔ[14][
]

38 [U]RU*La-hu-wa-az-za-an-ti-ya ú-i-da-a-ar* x-x[- -]
x-*ši-i*[*š*?[15]]

39 [ ]x LÚ*pu-ra-ap-ši-iš* V NINDA.SIG I DUG*KU-KU-U*[*B*]
x[ ]

13 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Trémouille 1996: 83, 88; Öy. 40-42' ve Ay. 29'-32'. satırlar arasının tanskripsiyon ve tercümesi için bkz. Lebrun 1979: 205-206.

14 Trémouille 1996: 83' d.not 26'da, işaret kalıntılarına dayanarak ʳ*BI*ʔ*-IB-RA* olduğunu belirtmektedir. Ankara'da müzede tablet üzerinde yaptığımız karşılaştırmada işaretin korunan son kısmına göre "LI"ye daha çok benzediği tespit edildi.

15 Trémouille 1996: 83' d.not 27'de, Öy. 42' *pura*]*pši*[*š* kelimesinden yola çıkarak, bu kısmın böyle tamamlanabileceği ihtimaline değinmektedir.

40 [ ]*ma-ah-ha-an* PÚ-*i pa-ra-a a-ri nu* NINDA.SIG PÚ-ʳ*i*ˀ[ ]

41 [*na-at ú-e-te-ni-it*][16] *šu-un-na-i nam-ma-kán* PÚ-*aš* VII ^{NA4}*pa-aš-ši-l* [*a-uš an-da pé-eš-ši-ya-zi nu* Ì.DÙG.GA *te-pu an-da za-ap-nu-zi*][17]

42 [*še-er-ra-aš-ša-an* ^{GIŠ}*pa-i-*]*ni ša-a-hi nu ú-i-da-a-ar I-NA* ^{URU}*Ki-iz-zu-w*[*a-at-ni*]

43 [ ]x É ^{D}*Hé-pát* x[ ]x x-x-x-x-x[ ]

Ay.[18]

29’ *nu* I SUR_{14}.DÙ.A^{MUŠEN} I *ha-pu-pí-in*^{MUŠEN} 1[ ]x-x[-]*na ar-ha-ya-a*[*n*]

30’ I ^{GIŠ}*ha-tal-ke-eš-ni-ya* ^{SÍG}*a-li-t*[*i -l*]*i-it*[ ]*-zi ki-ip-ri-ti* x[ ]

31’ *da-an-zi PA-NI* ^{D}*Ti-ya-pí-t*[*i*]*-e ŠA* ʳ^{TÚL}*Kal-mu-*x *LI -IB*ˀ*-RA* ^{TÚL}*Zu-um-ma-ri* x[ ]

32’ ŠA ^{URU}*La-hu-wa-za-an-ti-ya*[-]x *ú-i-da-a-ar ki-it-ta-ri na-at-kán an-da*

33’ ʳ*A-NA*ˀ I *pu-kán-ti-mi-*x[*la-h*]*u-wa-an-zi nam-ma-kán* ^{GIŠ}*pa-a-i-in-ni an-da ti-an-zi*

KUB 46.48+KBo 17.103+KUB 54.36(+)KUB 46.49 nolu metinde, Tešup ve Hepat için kutlanılan ay festivali Kummanni’de icra edilmesine karşın, ritüelde kullanılan temiz suyun Lawazantiya (Öy. 38), Alta nehri (Ay. 19’) ile Kalmu-x ve Zummari (Ay. 31’) su kaynaklarından (Ay. 31’) getirildiği görülmektedir. Böylece Winuwanda da söz konusu ritüel etkinliklerle ilişkilendirilmiştir. Bu metinden hareketle Trémouille, Kummanni’den Lawazandiya’ya aynı gün içinde gidip dönmenin mümkün olabileceğini belirtmiştir.[19]

KBo 17.102+KBo 23.84 ve KBo 21.34+IBoT 1.7’de, aynı kolofonun ve aynı kompozisyonun konu edildiği görülmektedir.

16 Trémouille 1996: 83’ d.not 28’de tamamlamanın Öy. 30’a göre olguğunu belirtmektedir.

17 Trémouille 1996: 83’ d.not 29: Tamamlama Öy. 31’ e göre.

18 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Trémouille 1996: 85, 89.

19 Bkz. Forlanini 2013: 7-8.

2) KBo 21.34+IBoT 1.7[20] (CTH 699, Tešub ve Lawazantiyalı Hebat için Bayram)

Öy. I

1 *ma-ah-ha-an-ma I-NA* UD.15[21].KAM *ma-a-an lu-uk-kat-ta*

2 *na-aš-ta I-NA* URU*La-a-wa-za-an-ti-ya A-NA* DIŠKUR I MÁŠ.GAL

3 *ke-e-el-di-ya ši-pa-an-ti am-ba-aš-ši-ma-kán* I $SILA_4$

4 *ke-e-el-di-ya ši-pa-an-ti nu-uš-ša-an ma-ah-ha-an*

5 *zé-ya-an-da-az a-ri nu* V NINDA.SIG^{MEŠ} I NINDA*i-du-ri-in ha-zi-la-aš*

6 *par-ši-ya še-er-ra-aš-ša-an ŠA* MÁŠ.GAL UZUŠÀ *da-a-i*

7 *na-at PA-NI* DU *da-a-i nam-ma* I *NAM-MA-AN-TUM* GEŠTIN *da-a-i*

8 *na-aš-ta* GAL DIŠKUR *šu-un-na-i la-ha-an-ni-uš-ša ši-pa-an-ti*

9 *nam-ma* URU*Aš-tu-ya-ra-az* 5 NINDA.SIG^{MEŠ} I NINDA*mu-la-a-ti-iš* BA.BA.ZA

Lawazantiya festivali (CTH 699) kesinlikle dönemin en önemli dini etkinliklerinden biriydi; birkaç gün süren ritüel etkinlikler ile ilişkili betimlemelerin çok sayıda tablet parçasını kapsadığı anlaşılmaktadır; özellikle ritüelin 5. gün etkinliklerinin betimlendiği üçüncü tablet doğrudan bu seremoni ile ilişkilendirilebilecek eşsiz bir döküman niteliğindedir (Wegner 2002: 310'da, bayramın 3. tableti için, 13. yy. notu yer almaktadır). Hebat söz konusu etkinliklerde oldukça önemli bir yer tutuyor olup, tanrıçanın etkin olduğu alanı belirlemek maksadıyla kullanılmış çeşitli unvanlar (*purulliwe, huwalziya, hari*) söz konusudur. Lawazantiya kenti ve civarında özellikle de Aşturiya kentinde gerçekleştirilen ritüel etkinliklerde başta Fırtına Tanrısı olmak üzere Šarruma, Tašmišu, Tanrıların babası ve Hebat'ın "maiyetini" oluşturan çeşitli tanrı ve tanrıçalara yönelik yemek sunuları yapılmıştır.

Bütün seremonilerin odak noktasında tanrıça bulunuyordu. Tören alayıyla yapılan yolculuk — tören alayına *alalu* giydirilmiş bir Hebat da eşlik ederdi

20 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Lebrun 1977: 117, 125. Ayrıca transkripsiyon için krş. Wegner 2002: 310 ve I 1-5, 9. satırların transkripsiyonu için bkz Haas 1998: 163, Nr. 88.

21 Wegner 2002: 310: U_4.5?.KAM.

— sırasında bir tür sahne oyununun da icra edildiği anlaşılmaktadır: Tanrıça güya ortadan kaybolmuş gibi bir tapınağa kapatılmış; daha sonra tapınağın dışında olan kral ile tanrıça arasında bir rahibin yardımıyla bir diyalog yaşanmıştır. Kral tanrıyı geri gelmesi için cesaretlendirmiş ve kendisini kutsamasını talep etmiştir: "Bana gelecekte (uzun) ömür, sağlık, kız ve oğlan çocuklar ver; … düşmanlarımı ayaklarıma koy". Daha sonra tanrıça dışarı çıkarılır ve kral "Güneş Tanrısı *hari* (ve) Tanrı *Mušuni*"ye libasyon yaparken, tanrıça tapınağın avlusunun içinden geçerdi".[22]

3) KBo 21.34+IBoT 1.7[23] (CTH 699, Tešub ve Lawazantiyalı Hebat için bayram)

Öy. II

9 *nu* DINGIR^{MEŠ} *I-NA* ^{URU}*Aš-tu-u-ya-ra an-da-an IŠ-TU* $^{D\,GIŠ}$INANNA$^{HI.A}$ LÚ^{MEŠ}BALAG.DI-*ya*

10 *gal-gal-tu-u-ri pé-e-da-an-zi* MUNUS^{MEŠ}*kat-ri-i-e-eš-ša* SÌR^{RU}

11 *na-aš-ta ma-ah-ha-an* DINGIR^{MEŠ} ^{URU}*La-a-hu-wa-az-za-an-ti-az*

12 *ar-ha ar-nu-an-zi nu* ^{D}*Hé-pát IŠ-TU* ^{GAD} *a-la-a-lu an-da wa-aš-ša-an-zi*

13 LÚ^{MEŠ}NAR-*ya* SÌR^{RU} uš-ši-ya-an-zi

4. Tablet, KBo 21.34+'ün duplikatı olan Bo 6871'de sol kenar şöyledir: 1 *-N*]*A* ^{URU}*Ki-iz-z*[*u.*

II 9-13. satırlarda tanrılar, şarkıcı ve müzisyenlerin içinde bulunduğu Lawazantiya'da (tertip edilen) bir tören alayı eşliğinde Astuyara'ya nakledilir; Hebat'a "*alalu*" giysisi giydirilmiştir.[24]

Lebrun 1977: 141-142'de bu metinle ilgili şu açıklamalarda bulunmaktadır: "Beşinci günde gerçekleştirilen seremonilerin anlaşılmasında herhangi bir güçlük söz konusu değildir; ritüelin ilgili kısmında Lawazantiyalı Tešub ve Hebat onuruna düzenlenmiş büyük bir şölen konu edilmektedir; şölene ilgili tanrıların yanı sıra bu tanrılar ile ilişkisi bulunan başka tanrıların da

22 Trémouille 1997: 110-111.

23 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Lebrun 1977 : 119, 128 ve transkripsiyon için krş. Badalì 1991: 189. 11. ve 12. satırların transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Trémouille 1994: 95.

24 Lebrun 1977: 139.

davet edilmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum Tešub'un cariyesi Tašmišu, Hebat'ın hizmetcisi Damkidu, Hutena-Hutellura ve Kumanni tanrılarının varlığını da açıklamaktadır. Bu etkinlikler çerçevesinde tanrıların düzenli olarak kullandığı varsayılan kutsal yerlere birçok kurban sunumunda bulunulmuş ve başta Lawazantiyalı Hebat ve Tešub olmak üzere tanrıların aklını çelebilmek için mümkün olan bütün klasik yöntemler uygulanmıştır. Böylelikle tanrıların desteğinin alınması amaçlanmıştır. Bu tür bir bayramı organize etmek için ne kadar personel ve yiyeceğe geresinim duyulduğunu hesap etmek önemlidir. Metinde, komşu Astuyara kentinde pişirilip daha sonra Lawazantiya kentine getirilen yemek ve hamur işi yiyeceklerden söz edilmiştir. Özet olarak bayramın beşinci gününde gerçekleştirilen kutlamaları üç ana periyoda ayırmak mümkündür:

- Lawazantiya'da, sırasıyla Tešub, Hebat ve diğer tanrı konuklara aperatif hamur işleri ve birçok içki sunulurdu; bu sunu seremonisi öncesinde ayini yöneten kimse yiyecek sunulan tanrıların sağlığına kadeh kaldırırdı.

- Giysilerle donatılmış Hebat gibi tanrı heykelciklerinin başını çektiği bir tören alayı organize edilerek, koronun söylediği ilahiler eşliğinde Lawazatiya'dan Astuyara'ya gidilirdi.

- Tanrılar Aštuyara tapınağında şahsi atribütleriyle birlikte bir defa daha tanıtıldıktan sonra, burada yeni bir şölene start verilirdi; kap kacaklar tıka basa yiyecekle doldurularak, bol miktarda içki sunulurdu; şarkıcı ve harpistler herkesin duyacağı şekilde müzik yaparlardı. ... Lawazantiyalı Hebat ve Tešub onuruna düzenlenen bu bayram ritüelinin gerçekleştirildiği zaman dilimi, belirsiz bir sözcük olan MU-*ti* ifadesi ("yıl boyunca") yüzünden aydınlatılmadan kalmıştır.

Sonuç olarak bu festivalin bu kadar geç kaleme alınmasının Hebat-Šarrumma ikilisinin bayram ritüelinde önemli bir yer işgal etmesinden kaynaklandığı sonucuna varabiliriz; Hurri-Hatti kontekstine özgü bu tanrısal gerçeklik Hattušili III ve Tudhaliya IV'ün hüküm sürdüğü Büyük İmparatorluk döneminin sonuna ait dini metinlerden aşina olduğumuz bir durumdur. "

KBo 21.34+ nolu metinde söz konusu ritüel etkinliğin, Kizzuwatna sınırları içindeki Lawazantiya kenti ile bu yerleşime komşu olan Aštuyara

/ Ašturiya kentinde icra edildiğinden bahsedilmiştir. Forlanini,[25] Ašturiya kentinin Elbistan ovasının doğu kısmında, Yukarı Ülke sınırları içinde bulunan La(hu)wazzandiya'nın kuzeyinde, bu kentten çok uzak olmayan bir mesafedeki Osdara isimli Klasik çağ yerleşimiyle ilişkilendirmenin mümkün olabileceğini düşünmektedir.

-KBo 21.34+IBoT 1.7 (CTH 699, Tešub ve Lawazantiyalı Hebat için bayram)

Ay. IV[26]

39 DUB 3.KAM *Ú-U*[*L QA-T*]*I ma-a-an-za* LUGAL-*uš* ^{D}IM ^{D}*Hé-pát*

40 *I-NA* ^{URU}*La-a-u-wa-az*[*-za-an-t*]*i-ya*

41 ^{DUG}*har-ši-ya-al-li*[*-uš*] *ki-nu-ma-an-zi*

42 *pa-ra-a-ya I-NA* ^{URU}*Aš-tu-u-y*[*a*]*-ra*

43 *A-NA ŠA-PAL* ^{GIŠ}TÚG$^{HI.A}$ MU-*t*[*i m*]*e-e-a-ni hal-za-a-i*

Tercüme:

39-43 Üçüncü tablet [bitmemiş]tir: (Bu tablet şunun hakkındadır) "Kral, Tešub (ve) Hebat'ı pithos açılışı için Lawa[zant]iya kentine ve ayrıca Astuyara kentine, bütün yıl [boyunca], şimşir ağacının altında (toplanmak üzere) çağırdığı vakit".

Tabletin kolophon kısmında bu seremoninin Hebat ve Fırtına Tanrısına yapılan bir "dua" (*halzai-* fiili kullanılmıştır) seremonisi ile ilişkili olduğu ifade edilmiştir.[27]

4) KBo 17.102+KBo 23.84 (CTH 706.I Tešub ve Hebat için (bayram) ritüeli)[28]

25 Forlanini 2013: 8.

26 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Lebrun 1977: 125, 133 ve Forlanini 2013: 7.

27 Trémouille 1997: 111.

28 KBo 17.102+KBo 23.84 ve KBo 21.34+IBoT 1.7'de, aynı kolofon ve aynı kompozisyon konu edilmektedir.

Ay.[29]

17' [EGIR-*ŠU*]-*ma* MUNUS*iš-ta-ha-ta-al-li-iš ma-ah-ha-an I*[-*NA*

18' [ ]x UD.VIIIKAM *I-NA* ÍD*A-al-da ú-i-da-a-ar da*[-*a-i*

19' [ ]*I-NA* URU*La-a-u-wa-za-an-ti-ya I-NA* ÍD*Tar-ma-a*[*n-na*

20' [-]x-*ah-ha-an na-at A-NA PA-NI* DINGIR*LIM* EGIR-*pa* x[-

21' [*I-N*]*A* URU*Ki-iz-zu-wa-at-ni ma-ah-ha-an iš-ša*-x[-

18' [ ]Sekizinci günde Alda ırmağında su alıyor.

19' [ ]Lawazantiya şehrinde Tarmana ırmağında[

KBo 17.102+23.84 nolu metinde, Tešup ve Hepat için ritüellerin Lauwazantiya ve Aštuyara dışında, Kizzuwatna (Öy. 20', Ay. 21') ve Lawazantiya yakınlarından akan Alda, Tarmana nehirlerinde gerçekleştirildiği belirtilmektedir.[30] O halde Alda ve Tarmana ırmağı, Lawazantiya şehri yakınında bulunmalıydı.

Ünal 2014: 201'de, Lawazantiya'nın yerleri henüz bilinmeyen, bu metinde yer alan Alda ve Tarmanna ırmakları üzerinde yer aldığının idddia edildiğine değinerek, Tarmanna adının *hišuwa* merasimlerinde geçtiğini ve Erdemli doğusundaki Alata Çayıyla olan benzerliğine dikkati çekmektedir. Ünal 2014: 201 vd.'da ayrıca, Hititçede "ırmak, dere, çay, su, kaynak, pınar, çeşme, havuz, göl, baraj" vb. ifade eden çok sayıda sözcük olduğunu ve bunların semantik incelenmesi, birbiriyle olan ilişkileri ve arkeolojik verilerle karşılaştırılmasının henüz yapılmadığına değinerek, suyla ilgili terminolojinin Anadolu'nun Hitit dönemine ait şehirlerinde açığa çıkarılan gölet, havuz, temiz ve atık su kanalları vb. ile karşılaştırılmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır.

5) KBo 17.102+KBo 23.84 kolophon (CTH 706.I, Tešub ve Hebat için (bayram) ritüeli)

x+1 DUB 3.KAM *Ú-UL*]ʳ*QA-TI*ˡ *ma-a-an-za* LUGAL-*uš*
DIŠ[KUR D*Hé-pát*]

29 KBo 17.102 Ay. 17'-21'. satırlar arasının transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Lebrun 1979: 205-206.

30 Forlanini 2013: 7.

2’ *I-NA* ^{URU}*La-a-u-w*]*a-za-an-ti-ya* ^{DUG}*har-ši-ya-al*[*-li-uš*]

3’ *ki-nu-ma-a*]*n-zi hal-za-a-i pa-ra-a-ma-aš-za*[]

4’ *I-NA* ^{URU}*Aš-*]*tu-u-ya-ra A-NA ŠA-PAL* ^{GIŠ}TÚG[MU-*ti me-e-a-ni*]

6) KUB 7.20[31] (CTH 475.Tf01.A, Kizzuwatna kralı Pilliya ritüeli)

I

1 ^{m}*Pal-li-ya-aš* LUGAL ^{URU}*Ki-iz-zu-wa-at-na*[32] *ku-wa-pí* [ ]

2 ^{D}U ^{URU}*Ki-iz-zu-wa-at-na*[33] *ša-ra-a ti-it-ta-nu-ut* [ ]

3 *na-an ki-iš-ša-an ma-al-ta* [*-i*][34]

4 *IŠ-TU* VII PÚ$^{HI.A}$ *še-he-el-li-ya*[35] *ú-i-da-a* [(*-ar*)][36]

5 ŠA ^{URU}*La-wa-az-za-an-ti-ya d*[(*a-a-aš*)]

6 *nu še-he-el-li-ya-aš ú-i-te-na-aš*[37] *ki-i* x[

Bu metnin duplikat metni olan KBo 9.115(+)KBo 9.119’da Kizzuwatna’nın, Kummanni olarak yer aldığı görülmektedir.

Tercüme:

1 Kizzuwatna/Kummanni kralı Palliya

2 Kizzuwatna/Kummanni şehri Fırtına Tanrısına tapındığı sırada

3 şu ayini yaptı:

4-5 Lawazantiya kentinin yedi pınarından temiz suyu aldı.

6 Ve temiz suya şunları [koydu]:

Yukarıdaki tercümeden hareketle Lebrun, Tešup kültünün Lawazantiya’ya ilk

31 KUB 7.20 I 1-6. satırlar arasının transkripsiyonu ve KUB 7.20’nin diğer duplikatları için bkz. Lebrun 1979: 201 d.not 19.

32 Dupl. KBo 9.115(+)KBo 9.119 I 1 ^{URU}*Kum-ma-an-ni*.

33 Dupl. KBo 9.115(+)KBo 9.119 I 1 ^{D}U *Kum-ma-an-n*[*i*.

34 Dupl. KBo 9.115(+)KBo 9.119 I 2 *ma-al-t*[*i*].

35 Dupl. KBo 9.115(+)KBo 9.119 I 3 *še-hi-il-li-ya*.

36 Dupl. KBo 9.115(+)KBo 9.119 I 3 *ú-e-da-a-ar*.

37 Dupl. KBo 9.115(+)KBo 9.119 I 4 *še-hi-li-ya-aš* A.[A, krş. Lebrun 1979: 201 d.not 19 (6).

girişinin Kizzuwatna kralı Palliya zamanında olabileceğini belirtmektedir.[38]

Puduhepa'nın doğduğu ve genç kızlık yıllarını geçirdiği Lawazantiya kentinin bugün nerede olduğu maalesef bilinmiyor. Ancak Kizzuwatna toprakları içinde ve Kummanni'den uzaklarda olmadığı kesindir. Çünkü Kizzuwatna kralı Palliya burada birtakım dini ayinler icra edebilmekteydi.[39]

Lawazantiya kentinin su kaynaklarının bol olduğu bir yerde olması gerektiğini bu metin bize göstermektedir. Lawazantiya'nın 7 pınarından veya kaynağından Fırtına Tanrısı için kutsal suların alındığı görülmektedir. Metnin devamı şöyledir: "1 šekel gümüşü, bir göz örtüsü bezi, yünden1 *kišri*, mavi yünden 1 *tarpali*- dokuması, kırmızı yünden 1 *tarpali*- dokuması, içinde ince yağ dolu 1 *hakkunna*- kabı, undan 3 yufka ekmeği ve 1 KUKUB kabı şarabı 7 kaynağa sunar. (Ellerinde) temiz sularla geri geldiklerinde, bir kaz(?), yarım ölçek buğday ununda yapılmış bir *mulati*-ekmeği, beş yufka ekmeği, biraz zeytinyağı ve bir ölçek şarap alırlar ve bunları temiz sulara sunarlar." İlk gün yapılan bu ayinden sonra ertesi gün sabahleyin Fırtına Tanrısı bu arı sularla yıkanır ve temizlenir.[40]

Hurrice-Hititçe bir Boğazköy ritüelinde (KBo 23.27 Ay. III 5-14) sunuda kullanılacak kutsal su için Šapinuwa'daki kaynaklara işaret edilmektedir. Šapinuwa'dan temin edilecek 7 kap suyun 3 tanesi Šapinuwa şehri ana kaynağından, 1 tanesi Šulupašši şehri ana kaynağından, 1 tanesi Šapinuwa şehrinin bağındaki kaynaktan, 1 tanesi x nehrinden ve 1 tanesi de Šapantalliya şehri nehrinden getirilmektedir.

Or. 90/1711 Ortaköy'den bir ritüel tablette ise ilgili satırlar şöyledir:

4] … şöyle temiz[

5 get]irirler. Sonra nehirden tekrar[

6]… içinde ve o 9 nehir. Ve sonra

7] Šapinuwa'nın 2 fırtına tanrısı …[

8] yakarlar. Nehirden[

38 Lebrun 1979: 201.

39 Ünal-Girginer 2007: 331.

40 Ünal-Girginer 2007: 331; Murat 2012: 138.

9] Sonra Šapinuwa'nın 2 Fırtına Tanrısı [
10] baba tanrılar içinde/ortasında
11] içinde/ortasında götürürler.[
12 kutsal] suyu yukarı serper[ler.
13 için]de/ortasında götürür[ler.
14]... bir hurri kuşu, bir ...[

Or. 90/1711 nolu Šapinuwa'dan bir ritüel tablette, bu şehirde Hurri/Hitit dünyasının birlikteliğini gösteren Šapinuwa şehrinin 2 fırtına tanrısından, Šapinuwa şehrindeki 9 nehirden ve (kutsal) suyun kutsal bir mekânda yukarı serpildiğinden bahsedilir. Böylece tablette arındırma ile ilgili seremonilerin yapıldığı görülmektedir.[41]

Or. 94/1 nolu Šapinuwa'dan bir ritüel tablette, šehelliški kaplarının verildiğinden bahsedilmektedir. Ortaköy'den bu tablete göre, Kutsal Su'ya özel "šehelliški" kapları Hititlerin baş tanrıçası Hepat için "günahlardan arınma evi" olarak yorumlanan ve arınma ayinlerinin gerçekleştirildiği kutsal bir mekân olan šinapši'de verilmektedir.[42]

Šapinuwa'da Ağılönü mevkiinde, kurban çukurlarının bulunduğu kutsal alanda, özellikle bina 3'ün güney duvarının dış yüzünde yan yana yatırılmış bulunan ve bir kısmının kireçli bir tıpayla kapatıldığı görülen, bu kaplardan metinlerde bahsedildiği gibi 7 tanesi bir grup halinde ele geçirilmiştir.[43] Söz konusu sivri dipli testicikler, Kutsal Su'yu oluşturan Šapinuwa, Lawazantiya vb. gibi bazı kutsal kabul edilen şehirlerin 7 ayrı nehrinden ve kaynağından alınmış suların koyulduğu kaplar olmalıdır.[44]

Yukarıda bahsi geçen metinlere dayanarak, Šapinuwa'dan temin edilecek suyun 4 tanesi Šapinuwa'daki kaynaklardan, kalan 3 tanesinin de başka nehir ve şehirlerden getirildiği anlaşılmaktadır.

41 Murat 2012: 138-139.
42 Murat 2012: 141.
43 Süel 2010: 51, 52.
44 Murat 2012: 142.

7) KUB 1.1+19.60+61+62+63+66+26.44+46+KBo 52.17+1683/u (CTH 81.A, III. Hattušili'nin apolojisi veya otobiyografisi)

Öy. II[45]

79 *še-er šu-un-ni-iš-ta* GIM-*an-ma IŠ-TU* KUR *Mi-iz-ri-i*[46]

80 EGIR-*pa i-ya-ah-ha-ha-at nu I-NA* URU*La-wa-za-an-ti-ya*[47]

81 *A-NA* DINGIR*LIM* BAL-*u-wa-an-zi*[48] *i-ya-ah-ha-ha-at*

82 *nu-za* DINGIR*LUM i-ya-nu-un*

Tercüme:

79 …… Mısır ülkesinden

80-81 geri döndüğümde, tanrıya kurban sunmak için Lawazantiya şehrine gittim,

82 ve tanrının (kültünü) yerine getirdim.

III. Hattušili'nin apolojisini anlatan bu tablette kral olmadan önce Hattušili, kardeşi kral Muwattalli'nin Mısır'a yaptığı bir sefere katıldığından bahseder. Yukarıda tercümesi sunulan metnin bu kısmından sonra, "Rahip Pentipsarri'nin kızı Puduhepa'yı tanrının emriyle karılığa aldım" ifadesi yer almaktadır.

8) KBo 1.11 Öy.[49] (CTH 7, Uršu kuşatması)

19' *um-ma Ša-ri-wa-an-da-ma ku-uṣ-ṣú ka-aš-du-nim an-nu-ut-tum ep*[!50]*-ra-am li-iš-ta-pa-ku*

20' *ù an-nu-ut-tum li-iš-ta-as-sú-ku* LUGAL *ud-da-mi-iq*

21' LUGAL m*Ša-an-da i-na* URU*Lu-hu-uz-za-an-di-ya iṣ-sí ù* ARAD LÚ URU*Kar-ka-mi-is*

22' LUGAL *iš-ta-na-a-al-šu* KUR-*tum ki i-*[*d*]*áb-bu-ub um-ma šu-ú* <-*ma*> *šum-ma* URU*Uršu*KI *i-hal-li-iq*

23' ARAD *i-na qa-ti-ni-i-ma-qú-ut* …

45 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Götze 1925: 22, 23; Otten 1981: 16-17.

46 B II 58 KUR URU*Mi-iz-ri.*

47 KUB 19.71 3 *-a*]*z-an-ti-ya.*

48 B II 59 *ši-pa-an-tu-u-wa-an-zi.*

49 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Beckman 1995: 24, 26; ayrıca bkz. Yiğit 1997: 5.

50 Metin: *ur-*.

Kentin isminin ^{URU}*Lu-hu-uz-za-an-di-ya* olarak hecelendiği en eski Hitit metni, Uršu kuşatmasını (KBo 1.11) içeren tarihi bir belgedir. Bu vesikada kışı Lawazantiya'da geçiren kralın daha sonra kuşatmayı yerinde görmek üzere oradaki Hitit birliklerinin komutanı olan Šanda ile bir araya geldiğinden bahsedilmiştir. Kralın kışı Uršu'nun kuzeyindeki, çok daha soğuk bir iklime sahip dağlık bir bölgede, Haššuwa'da geçirmiş olma ihtimali düşüktür. Kralın daha sıcak bir iklime sahip Kilikya'ya dönerek kışı burada geçirmiş olma olasılığı daha yüksek gözükmektedir. Karargâhın (operasyon merkezinin) Lawazantiya'da konuşlandırılmış olması bu kentin, Gaziantep'in doğusuna, Fırat nehri kenarına veya Gaziantep'in kurulduğu alana lokalize edilmesi gereken Uršu ile bir yol bağlantısı olduğunu göstermektedir.[51] Uršu kenti, Urfa'ya lokalize edilmektedir.[52]

9) KBo 55.186[53] (CTH 530, Kültenvanter fragmanı)

Sağ Sütun

10' [-]x-*za ku-e* URU.DU$_6^{HI.A}$ *I-NA* ^{URU}*Kum-ma-*[*a*]*n-ni* x[

11' [-]x ŠÀ URU.DU$_6^{HI.A}$ *ŠA* ^{URU}*La-wa-za-an-ti-*⌜*ya*⌝ [

12' [^{NA}]^{4}ZI.KIN$^{HI.A}$ *te-iš-ki-iz-zi*

Burada Kummanni ve Lawazantiya'daki harabe şehirlerden bahsedilmektedir, fakat metin kırık olduğu için yeterince açıklık yoktur.[54]

10) KBo 4.10+50.60+KUB 40.69 (CTH 106.B.2, Tarhuntašša kralı ile antlaşma)

Lawazantiya şehir adı, Tarhuntašša ülkesi kralı Ulmi-Tešup antlaşmasında şahit tanrılar arasında yer almaktadır:[55]

Öy.

48' *ke-e-da-ni-ma me-mi-ni* ^{D}U HI.HI-*aš-ši-iš* ^{D}UTU ^{URU}PÚ-*na* ^{D}U ^{URU}*Ha-at-ti* ^{D}U ^{URU}*Ne-ri-ik* ^{D}IŠTAR ^{URU}*Ša-mu-ha* ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya LI-IM* DINGIR^{MEŠ}

51 Kempinski-Košak 1982: 103.

52 del Monte-Tischler 1978: 476.

53 KBo 55.186, KUB 60.117 ve Bo 5056 fragmanları ile paraleldir.

54 Bkz. Forlanini 2013: 8 d.not 27 ile; ayrıca DU$_6$ ile ilgili daha geniş bilgi için bkz. Akdoğan 2005: 102.

55 Lebrun 1979: 201 d.not 21. Transkripsiyon ve tercüme için bkz. van den Hout 1995: 38, 39.

49' ŠA KUR URU*Ha-at-ti ku-ut-ru-e-eš a-ša-an-du*

Tercüme

48' Bu mesele için, şimşeğin Fırtına Tanrısı, Arinna'nın Güneş Tanrıçası, Hatti'nin Fırtına Tanrısı, Nerik'in Fırtına Tanrısı, Šamuha'nın Ištar'ı, Lawazantiya'nın Ištar'ı (ve)

49' Hatti ülkesinin bin Tanrısı şahit olsunlar!

Aynı metnin Öy. 55'. satırında da … D*Hé-pát* URU*Ki-iz-zu-wa-at-ni* DIŠTAR URU*Ša-mu-u-ha* DIŠTAR LÍL DIŠTAR URU*La-wa-za-an-ti-ya* DIŠTAR URU*Ni-nu-wa* … şeklinde yine şahit tanrılar arasında yer aldığı görülmektedir.

11) HKM 96 (Mşt. 75/79)[56] (CTH 188 Kral ya da kraliçeye mektup)

Ay.

17' [ÉRINMEŠ KUR.KU]RMEŠ KUR.UGU*TIM* KUR URU*Iš-hu-pí-it-ta*

18' [… KUR HUR.S]AG*Ša-ka*[*d*]*-du-nu-wa* KUR URU*Ša-na-hu-it-t*[*a*]

19' […] x KUR [U]RU*Tu-u-pa-az-zi-ya*

20' [KUR URU*La-h*]*u-u-wa-a-an-ti-ya* KUR URU*I-šu-wa*

21' […-]x-*ya* [*k*]*u*-[*i*]*t ku-it ŠA* KUR.UGU*TIM*

22' [ÉRI]NMEŠ.HI.A *na-aš hu-u-ma-an-du-uš ni-ni-i*[*k*]

Söz konusu mektupta coğrafik sıra şu şekildedir: Išhupitta (muhtemelen Zile'nin kuzeyinde)[57], Šakaddunuwa dağı (Zuliya/Çekerek ırmağının batı kıyısı)[58], Šanahuitta (Yeşilırmak-Çekerek veya Kızılırmak arasında bir yerde)[59], Tupazziya (Bor civarı, Ammuna dağı yakınında)[60], Lawazantiya ve Išuwa (Elazığ civarı)[61]. Buradaki coğrafik sıralama, Lawazantiya'nın daha kuzeye yerleştirilmesi gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.[62]

56 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Alp 1991: 300-301.
57 Alp 1991: 13 -14.
58 Alp 1991: 32.
59 Alp 1991: 36.
60 Alp 1991: 45.
61 del Monte Tischler 1978: 155.
62 Barjamovic 2011: 141.

Yeni Asurca tek yazım olan ve Lawazantiya ismi son olarak Salmanassar III (M.Ö. 858-831) tarafından bu kralın yirminci seferi ile ilişkili telaffuz edilmiştir. Söz konusu metin, Lawazantiya kentinin lokalizasyonu ile ilişkili en önemli belge niteliğindedir; Salmanassar, Amanos dağlarını aştıktan sonra sırasıyla Lusanda, Abarnani ve Kisuatni kentlerini fethederek Que ülkesine (Kizzuwatna) indiğinden bahsetmiştir.[63] Amanos geçidinden (kesin olarak Adalur geçidi) Que'nin merkezine kadar uzanan söz konusu rota boyunca devam eden seferin kronolojisi, burada doğu batı doğrultusunda coğrafik bir ardışıklığın söz konusu olduğunu göstermektedir.[64] Bu bilgi Lawazantiya kentinin Amanos dağlarının en kuzeyindeki geçitten çok uzak bir mesafede olamayacağı anlamına gelmektedir.[65]

Forlanini 2013: 8'de, Lawazandiya'nın geçmişte pek çok Bronz Çağı yerleşimine ev sahipliği yapan Ceyhan nehrinin hemen doğusundaki verimli alana lokalize edilmesini düşündüğünü ve bunun için de Tatarlı Höyük'ün bir aday olabileceğini belirtmektedir.

Ünal 2014: 202 vd.'da, su kaynaklarının bolluğu bakımından Tatarlı Höyüğün bizi yanıltabileceğini, höyüğün dibinden tektonik bir kaya kütlesinin altından fışkıran ve Kaynargöz adıyla da bilinen su kaynaklarının dışında orasının Lawazantiya olduğuna dair hiçbir ip ucunun bulunmadığına değinmektedir. Ünal 2014: 203 vd.'da, "Lawazantiya'nın içinde yer aldığı geniş bölgenin deprem kuşağı içinde bulunduğunu, tektonik hareketlerin mevcut su kaynaklarını yok ederken, bazılarını da yeniden yaratmış olabileceğini" ifade etmektedir. "Yedi pınar" ibaresinin Hitit metinlerinde Hurri kökenli bir klişe olduğunu ve muhtemelen sembolik olarak tüm yerlerin bir bütünlük oluşturduğuna ve belki de bir kavşaktan tüm yönlere giden yollara işaret ettiğine değinmektedir. Ayrıca, "Lawazantiya kenti/ülkesinin yedi pınarı" ibaresinden kaynakların toplu bir yerde olması gerektiğinin çıkarılmamasını, tıpkı Ortaköy'de olduğu gibi, ülke kaynaklarının her tarafına serpiştirilmiş uzak pınarlardan da su taşınmış olabileceğini belirtmektedir.

İmparatorluk çağının son safhasına tarihlenmiş, Šipti-Ba'al tarafından o sırada Lawazantiya'da (*lwsnd*) bulunduğu ifade edilen Ugarit kralına yazılmış içeriği

63 Kempinski-Košak 1982: 103.

64 Forlanini 2013: 9.

65 Kempinski-Košak 1982: 103.

tam olarak aydınlatılamayan bir mektup metni gün ışığına çıkarılmıştır (PRU V: 63 = RS 18:40). Hitit İmparatorluğunun son bulduğu dönemde Ugarit'in Kilikya kıyı şeridini ele geçirmeye yönelik olarak nasıl bir tutum sergilediği iyi bilinmektedir. Söz konusu kontekstte ismi sıkça anılan Lawazantiya kentinin bu kıyı şeridinden çok uzak bir mesafede olmadığını varsaymak mümkündür.[66]

Ünal 2014: 205'de şehrin lokalizasyonuyla ilgili şunları ifade etmektedir: "Görülüyor ki prensipte Eski Asurca Luhusa(n)tia, Hititçe Lawazantiya ve Yeni Asurca Lusanda'nın a *priori* birbiriyle eşit olduğu çok karmaşık bir sorundur, kuşkular, bilinmezler ve hipotezlerle doludur. Coğrafi güçlükler bir yana, en başta *a* ile *u*'nun yer değiştirmesi gibi fonetik problemler üzerinde hiç durulmamıştır. Lawazantiya neredeydi sorusuna yanıt bulamayıp, Eski Asurca ve Hititçe kaynakları birbiriyle bağdaştıramayan araştırmacılar, ta eskilerden beri aynı isimli iki Lawazantiya olduğunu öne sürmüşlerdi. Son yıllarda bu tez yeniden canlandırılmış, birisi Vomana Cappadociae (Şar) ile Elbistan Ovası arasında, diğeri daha güneyde olmak üzere aynı ismi taşıyan iki Lawazantiya olduğu tezi yeniden gözden geçirilmiştir. Bir metinde Kummanni, Lahuwazantiya, Wiyanawanda ve denizin aynı muhtevada geçmesi ve buradaki Lawazantiya'nın aynı havzada yer alan Wiyanawanda ile eşitlenen Oenaondus'un da aynı bölgede yer almasından dolayı, Ceyhan (Pyramos, Puranda) vadisinde aranması gerektiği üzerinde durulmuştur." Ünal 2014: 209'da, Kizzuwatna-Hitit Lawazantiya'sının, Amanos Dağlarının doğusunda, İslahiye ovasında veya bugün Bahçe-Gaziantep otoyolunun kuzeyinde, Orta Anadolu'nun Kuzey Suriye'ye giden yollardan biri üzerinde olduğuna değinmektedir.

Lawazantiya'nın konumu hakkında, Kummanni ve Fırat arası, Ovalık Kilikya, Doğu Kilikya, Malatya civarında, Elbistan-Karahöyük gibi teklifler şimdiye kadar yapılmıştır (Bossert'in Karahöyük yazıtında Lawazantiya okununuşunun yanlış olduğu anlaşılmıştır).[67]

III. Hattušili'nin kardeşinin yaptığı Mısır seferinden dönüş yolunda Lawazantiya'ya uğraması, bu şehrin, Suriye ile Hattuša arasında ya da Goetze'nin buna ilaveten belirttiği gibi; o sırada Hattušili'nin yöneticisi

66 Kempinski-Košak 1982: 103; krş. Ünal 2014: 204.

67 Bu tekliflerle ilgili bibliyografya için bkz. Yiğit 1997: 12 vd.; Barjamovic 2011: 141; Hawkins 2000: 291; ayrıca şehrin coğrafyası, tarihi ve tanrı-kültleri hakkında bkz. Wegner 1980-1983: 435-436.

olduğu Yukarı ülke arasında ulaşımı sağlayan yol üzerinde ya da yakınında bulunduğunu gösterir.[68] Yiğit,[69] bunu belirttikten sonra hemen daha önceki dönemlere, Asur Ticaret Kolonileri dönemi belgelerine dönüp, herhalde Anadolu'ya getirilen bir malın ilk olarak Lawazantiya'ya gitmesi gerektiğinin ısrarla belirtilmesini hatırlamak gerektiğini ve buna göre Lawazantiya şehri, Asur'dan Kültepe'ye devam eden ticaret yolunun Suriye'den Anadolu'ya ilk girişinde uğranılması gereken yer olarak ortaya çıktığını ifade eder. Bunun da III. Hattušili'nin Suriye'den girişinde uğradığı şehrin konumuyla uyumlu oduğundan bahseder.

Sonuç olarak;

1) Eski Asur Ticaret Kolonileri dönemindeki *lu-hu-za-ti-a* vb. yazım şeklinde belgelenen bir şehir söz konusu.

2) Hitit döneminde ^{URU}*Lu-hu-uz-za-an-di-ya* veya ^{U}]^{RU}*La-hu-wa-az-za-an-ti-ya* şeklinde olan yazım 7 kez, ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya şeklinde olan yazım* 40 kez, ^{URU}*La-u-wa-za-a*[*n-ti-ya* veya ^{URU}*La-a-u-wa-an-ti-ya* şeklinde olan yazım 14 kez belgelenmiştir.

3) Yeni Asur döneminde ise Salmanassar III zamanında "Lusanda" adı ile karşılaşılır.

Ve şehrin sadece URU "şehir" determinatifi ile birlikte yer aldığını görmekteyiz.

Maşathöyük mektubunda Zile'nin kuzeyi, Çekerek ırmağının batı kıyısı ve Bor civarına lokalize edilen şehirlerle birlikte yer alması, daha güneye yerleştirilen Lawazantiya ile ters düşmektedir. Yalnız bu mektupta koloni döneminde belgelenen isimle benzer Lahuwantiya yazımının yer alması düşündürücüdür.

Eğer Yeni Asur Döneminde belgelenen Lusanda da bu şehirle aynıysa, belgelendiği metinde Salmanassar doğu batı istikametinde devam eden şehirleri fethederek, Que'ye (Kizzuwatna) indiğinden bahsetmektedir.[70]

Lawazantiya'nın belgelendiği metin yerleri ne yazık ki, şehrin nerede

68 Yiğit 1997: 11.

69 Yiğit 1997: 11, d.not 71 ve 72 ile.

70 Krş. dip not 64.

olduğuna dair bir kesinlik arzetmiyor. Belki de, Eski Asur Ticaret Kolonileri Döneminde daha kuzeye yerleştirilen ve Hitit döneminde güneyde olmak üzere benzer isimli iki şehrin varlığı şimdilik akla yakın geliyor. Bir de tabi şu olasılık da göz önünde tutulmalıdır: Acaba söz konusu 3 döneme ait şehir, yazım farklılıkları olmasından dolayı hepsi de birbirinden farklı şehirler miydi? Bütün bu varsayımlar, söz konusu bölgelerden elde edilecek çivi yazılı tabletlerin vereceği cevapla kesinlik kazanacaktır.

Şehrin belgelendiği diğer metinler, lokalizasyona pek açıklık getirmemesi nedeniyle transkripsiyonları ve bazı açıklamalarıyla aşağıda sunulmaktadır:

1) KBo 45.101[71] (CTH 670.834, Bayram ritüeli fragmanı)

Öy. Sağ Sütun

5' *pár-aš-na-a-u-aš-k*[án LÚSAGI.A]

6' *ú-iz-zi* [ ]

7' LUGAL-*uš* TUŠ-*aš* DIŠ[TAR

8' DIŠTAR URU*La-h*[*u-wa-za-an-ti-ya e-ku-zi*]

9' LÚNAR URU*Hu*[*r-ri* SÌR*RU*

10' GIŠ*ar-kam-mi*[*gal-gal-tu-u-ri*

11' *wa-al-ha-an-z*[*i*

2) KBo 3.46+KUB 26.75 (CTH 133.I.A, I. Muršili'nin(?) Hurrilere karşı savaşları)

Öy. II[72]

14 [URU*H*]*a-at-ti ú-it ta-a-ma ú-it-ti*

15 [KUR URU… KUR URU*Ha-at-r*]*a-a-aš ták-ša-an-na ú-it* KUR URU*Ha-at-ra-a-aš*

16 [URU… URUŠ]*u-uk-zi-aš-ša hur-li ne-ya-an-ta-ti*

71 Transkripsiyon için bkz. Roszkowka-Mutschler 2005: 140.

72 Öy. II 1-25. satırlararasının transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Kempinski-Košak 1982: 89, 92.

17 [-]x-*eš*[73] *e-šir šu-uš e-ep-pí-ir*

18 [-]ʳ*ir*ˀ *a-pé-e-ma hur-la-an*

19 [*-i*]š-*na zi-nu-e-er*

20 [ ]*ú-it*

21 [*-i*]*t* URU*Hu-ru-ma-az*

22 [-]*i-iz-zi*

23 [*-d*]*a-az hur-li*

24 [URU*L*]*a-hu-uz-za-an-ti-ya*

25 [(-)*š*]*a-an hu-ul-li-it*

3) KBo 46.23 (470.1173, Ritüel fragmanı)

4’]ʳ*e*ˀ-*eš-na-az* ʳX IV?ˀ

5’ DIŠTA]R URU*La-w*[*a-*

6’]x DÙ-*mi* x[

4) KUB 6.15[74] (CTH 582, Orakel fragmanı)

KUB 6.15 II

1 *ma-a-an-ma-kán* DINGIRMEŠ GIG-*ši* DUTUŠI[

2 *a-ra-at-te-ni IŠ-TU* LÚHAL MUNUSŠU.G[I

3 Ù*TUM* MUNUS.LUGAL *I-NA* URU*Ut-ru-na I-MU*[*R*

4 [ ]*ar-pu-na-an-ti-iš nu-wa-ra-an* [

5 *nu-wa* DUTUŠI *ma-a-an* MUNUS.LUGAL-*ya*[-

6 *nu-wa-kán e-da-ni* KASKAL-*ši an-d*[*a*

7 *nu-wa-kán* « *ha-ah-ha-lu-wa-an-ti*[-

73 Veya M]EŠ, krş. Kempinski-Košak 1982: 89 d.not 1.

74 1-12. satırlar arasının transkripsiyonu için bkz. Lebrun 1976: 190 ve 8-12. satırlar arasının transkripsiyonu için bkz. Lebrun 1979: 202 d.not 22; 3-9. satırlar arasının transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Mouton 2007: 231.

8 « *tar-ra-wa-u-un-ta nu a-ri*[-

9 DIŠTAR URU*Ša-mu-ha*[

10 DIŠTAR URU*La-wa-za*[*-an-ti-ya*

11 *an-na-al-la-aš* x[-

12 *še-er* SI x SÁ-*at* [

5) KUB 16.53 (CTH 577.1, Birleştirilmiş Orakel, I. SU, KIN ve MUŠEN)

Öy.

x+1]x *wa-ra-ah-ša a*[*n-*

2’ N]U.SIG$_5$-*du* ŠÀ-*ir* DIB$^{!}$-*an* [

3’ -]x URU*La-wa-za-an-ti I-NA* KASKAL^{NI} [

4’ *wa-*]*aš-ku-wa-aš še-er* TUKU.TUKU-*an-za A-NA* DINGIR^{LI}[^{M}

5’ NINDA]*a-a-an* NINDA.GÚG I DUG*hu-up-pár* KAŠ [

6’] *an-da-an ú-wa-u-wa-aš-ša-wa* x[

7’] *e-eš-zi ku-wa-pí nu* II-*an šar*[*-ra*

6) KBo 60.97 (1283/z) (CTH 582 ?, Orakel fragmanı)

Ay.

2]x TUKU.TUKU x[-

3]x LUGAL MUNUS.LUGAL[

4]x-*zi*

5 URU*La-*] *wa-za-an-ti-ya Ù ŠA* x[-

6 U]RU*Tal-ma-li-ya* x[

7]x GU$_4$ VIII UDU [

8 URU*L*]*a-wa-za-an-ti-y*[*a*

7) KBo 41.233 (CTH 582, Orakel fragmanı)

Öy.

x+1]x-ša-aš pár-kán[-]-x

2’]

3’] *a-ri-ya-zi*

4’]ZABAR SUM-*an-zi*

5’]*nam-ma* DINGIR^{LUM}

6’ ^{URU}*La-wa-za-*]*an-ti-ya pé-e-da-*[ ]

7’ -]x *nam-ma-an-kán*

8’ ^{URU}*L*]^{r}*a-wa*^{1}*-za-an-ti-ya*

9’ -]x-x-*wa*[ ]

8) KUB 5.20+KBo 58.88+KUB 18.56 (CTH 577.1, Birleştirilmiş Orakel, I. SU, KIN ve MUŠEN)

Ay. III

41’ *nu-za-kán* ŠÀ URU^{LIM}*-ma ku-e-da-ni-ik-k*[*i*

42’ É^{MEŠ} EGIR-*an še-eš-ha-ah-hi nu-kán* ALAM [

43’ ^{D}*IŠTAR* ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya* EGIR-*an*[

44’ *ma-a-an-ma-mu-kán* DINGIR^{LIM} *a-*[*p*] *í-i*[*z*

45’ *an-da-an aš-šu-li ne*[-

9) KUB 52.72[75] (CTH 570, Karaciğer orakeli (SU))

Öy.

8 *a-ši*]Ù^{TUM} *A-NA* MUNUS.LUGAL ^{D}*Za-wa-al-li-iš-pát pa-ra-a IS-BAT nam-ma-ma* KI.MIN

9 [*nu* TE^{MEŠ} SI]G$_5$*-ru* ZÉ *hi-li-ip-ši-ma-an* NU.SIG$_5$

10 [*ma-a-an* ^{D}*IŠTAR* ^{U}]^{RU}*La-wa-za-an-ti-ya-ya nu* TE^{MEŠ} *nu* NU.SIG$_5$*-du* ZAG-*za* RA^{IS} NU.SIG$_5$

75 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Mouton 2007: 187, 189, 190.

11 [*ma-a-a*]*n* ^{D}*Za-wa-al-li-iš-pát* ^{D}*IŠTAR* ^{URU}*L*[*a-w*]*a-za-an-ti-*ʳ*ya*ˀ*-ya nam-*[*ma*]*-ma* KI.MIN

12 [*nu* TE^{MEŠ}] SIG$_5$*-ru ni ši ta ki zi* GAR-*ri* XII ŠÀ DIR SA$_5$

13 ^{D}*IŠTAR* ^{URU}*L*[*a-w*]*a-za-an-ti-ya ku-it* ʳSIxSÁˀ-*a*[*t*] ʳ^{D}ˀUTU^{ŠI} I x-x SISKUR *pu-pu-wa-la-an-na-aš* EGIR-*an* x *nu* x x TI

10) KUB 6.29+KUB 18.63+KBo 57.123 (CTH 574.22, MUŠEN ḪURRI)

Ay.

20' [*da-ma-i*]*n wa-aš-ku-un UL nam-ma ku-in-ki uš*[*-ki-ši*]

21' [LÚ^{MEŠ} ME.S]AG-*ma-aš-kán* ZI-*za* GAM *UL ku-it-ki* [*da-ma-aš-ša-an*]

22' [*har-kán-z*]*i nu* IGI-*zi* MUŠEN *HURRI* SIG$_5$*-ru* EGIR-*ma* N[U.SI

23' IGI-*zi nu* SIG$_5$ EGIR SIG$_5$

24' [LÚ^{ME}]^{Š}ME.SAG *pu-nu-uš-šu-u-en nu me-mi-ir A*[*-NA* DINGIR^{LIM}*-wa*

25' ^{U}]^{RU}*La-wa-za-an-ti-ya* ^{GIŠ}KIRI$_6$ ^{GIŠ}*nu*-x[

26' [DINGIR^{LUM}*-za*] *a-pád-da še-er* TUKU.TUKU-*u-an-za nu* MUŠEN *HURRI* S[IG$_5$*-du*

11) KBo 19.129 (+) KBo 53.84[76] (CTH 500.249.A, Kizzuwatna (bayram) ritüeli)

Öy.

1 [ ] *hal-za-a-i nu ki-iš-ša-an m*[*e-ma-i*]

2 [^{L}]^{Ú}*pu-ra-ap-ši-iš I-NA* ^{URU}*La*[*-a-u-wa-za-an-ti-ya*]

3 [ ]*ha-an-da-a-iz-* [*zi*]

4 [^{URU}*La-*]ʳ*a*ˀ*-u-wa-za-an-ti-az* X NINDA.SIG^{MEŠ}
[ ]

5 [ ]ʳ*ANA*ˀ ^{D}U ^{D}*Hé-pát-ya šu-up-pí-y*[*a-ah-ha-an-zi*ʔ]

6 [*tap-ri-*]*ti pár-ši-ya na-at pí-ra-an-š*[*i-it*]

76 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Trémouille 1997: 111, 113; transkripsiyon için ayrıca bkz. Wegner 2002: 239 vd. KBo 53.84'ün transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Trémouille 1997: 109. KBo 19.129 Öy. 1-5. satırlar arasının transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Lebrun 1979: 205-206.

7 [*z*]*i-iz-zu-hi te-pu la-a-hu-i* [ ]

8 [ ] 1 GAL *šu-un-na-a-i* [ ]

9 [*p*]*ár-ši-ya na-at pí-ra-an-ši-it* [ ]

10 [-]x *zi-iz-zu-hi te-pu la-a-hu-*˹*i*˺[ ]

11 [ ]*-ši-kán* 1 GAL *šu-un-na-i* [ ]

12 [*tap-ri-ya*]*-az kat-ta ú-da-i na-an-ša-an* [ ]x-x-x-*aš*

13 [ ]x *da-a-i I-NA* É ^{D}*Hé-pát-ma-kán* ^{D}x-x[ ]

14 [*tap-r*]*i-ya-az kat-ta da-a-i nu PA-NI tap-ri-t*[*i*] ^{D}*Šar-ru-m*[*a*]

15 [ ] *a-ša-a-ši* ŠUKUR ^{D}*Šar-ru-ma-ma PA-NI tap-r*[*i*]*-i-ti* ^{D}]*Hé-pát hal-zi-ya*[*-wa-aš*]

16 [*hal-z*]*i-ya-u-wa-aš* ^{GIŠ}*tap-ri-az kat-ta ú-da-i nu-u*[*š*]^{D}*Da-ki-du-un* [ ]

17 [*ku-*]*e-da-ni A-NA* ^{GIŠ}*la-ah-hu-u-ri a-ša-a-*[*ši*] *tab-ri-ti da-*[*a-i*]

18 [-]x *ku-iš* ^{LÚ}*pu-ra-ap-ši-iš pa-ra-a pa-a-an-za nu I-NA* ^{URU}*L*[*a-u-wa-z*]*a-an-ti-ya-*x[ ]

19 [ ]x ^{GIŠ}RA *ki-iš-ša-an šu-ni-ya-zi iš-ta-na-ni* x[ ] [*p*]*í-ra-an*[ ]

20 [ ]x *da-a-i nam-ma-kán A-NA* ^{DUG}*iš-nu-u-ri še-er* 1 NINDA x[ ]x[ ]

12) KBo 17.102+KBo 23.84 (CTH 706.I, Tešub ve Hebat için (bayram) ritüeli)

Öy.[77]

3’ [*I-*]*NA* ^{URU}*La-a-u-wa-za-a*[*n-ti-ya*

4’ [*at-*]*ta-aš* DINGIR^{MEŠ}*-aš pí-ra-*[*an*

5’ [-]x*-aš-ša-an* ^{DUG}*i*[*š-qa-ru-hi*

6’ [ ]x *PA-NI* ^{DUG}*iš-q*[*a-ru-hi*

7’ [ ]x *pár-ši-ya* x[

77 KBo 17.102 Öy. 3’-5’. satırlararasının transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Lebrun 1979: 205-206; krş. Forlanini 2013: 7.

13) Bo 86/299[78] (CTH 106.A.1, Tarḫuntašša kralı ile antlaşma)

III

90 ^{D}*Hé-pát* ^{URU}*Ki-iz-zu-wa-at-ni* ^{D}*IŠTAR* ^{URU}*Ša-mu-u-ha*

91 ^{D}*IŠTAR* LÍL ^{D}*IŠTAR* ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya* ^{D}*IŠTAR* ^{URU}*Ni-nu-wa*

IV. Tuthaliya ile Kurunta arasında yapılan antlaşmada, "Lawazantiya şehrinin Ištarı" şahit tanrılar arasında belgelenmektedir.

14) KUB 6.45+30.14+KBo 57.18 (CTH 381.A, II. Muwattalli'nin tanrı topluluğuna duası)

Öy. I

74 [(^{D}U ^{UR})]^{U}*Hur-ma ŠA* ^{URU}[ ]x ^{D}*Ha-an-ti-da*[79]*-aš-šu-uš* ^{D}U ^{D}*Hé-pát*

75 [(^{URU}*H*)]*a-la-ap ŠA* ^{URU}[ ]x DINGIR.LÚ^{MEŠ} DINGIR.MUNUS ^{MEŠ} HUR.SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ} KI.MIN

76 [(ŠA ^{URU}*La-a-u-wa-an-a-t*[(*i-y*)]*a* ^{D}*Ha-a-ši-ga-aš-na-wa-an-za* ^{D}*Mu-ul-li-ya-ra-aš*

77 [(DINGIR.LÚ^{ME})]^{Š} DINGIR.MUNUS^{MEŠ} [(HUR.)]SAG^{MEŠ} ÍD^{MEŠ} *ŠA* ^{URU}*La-a-u-wa-an-ti-ya*

78 [(^{D}U ^{URU})] *-i*]*k* ^{D}U ^{URU}*U-da* ^{D}*Hé-pát* LUGAL-*ma-aš* DINGIR. LÚ^{MEŠ}

79 [DINGIR.MUNUS^{MEŠ} (HUR.SAG^{MEŠ} ÍD)]^{MEŠ} *ŠA* ^{URU}*U-da*

15) KUB 31.69[80] (CTH 590 Rüya- ve adak metinleri fragmanları)

Öy.?

x+1 -]*ša-pí-ha-am-m*[*a*

2']-x-x-x-*nu-un* I x *pa*[-

3' K]ARAŠ$^{HI.A}$ *ŠA* KUR ^{URU}*Ar-za-u-wa* GAM-*an* [

4' ^{D}IŠTA]R ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya* GAŠAN-*YA A-NA* ^{D}UTU^{ŠI} *I-NA* K[UR

78 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Otten 1988: 24, 25; tercüme için bkz. Singer 2002: 88-89.

79 39 om. *–da-aš-*

80 4-6. satırlar arasının transkripsiyon ve tercümesi için bkz. Lebrun 1979: 202 d.not 23.

5’]*i-ya-ši tu-el-za wa-aš-pa-an* LÚ-*aš i-wa-ar wa-aš-ši-y*[*a-ši*

6’ MUNUS-*š*]*a-za i-wa-ar wa-aš-ši-ya-ši tu-el-za wa-aš-pa-an* NÍ.TE-x[

7’]*nu A-NA* ^{D}UTU^{ŠI} KUR ^{URU}*Ar-za-u-wa pí-ra-an* GUL-*ah-ti*[

-KUB 31.69 (CTH 590 Rüya- ve adak metinleri fragmanları)

Öy.?

12’ -]x-*ru-ši-it-ta* x[-

13’ ^{U}]^{RU}*La-wa-za-an-ti*[-

14’ -]x-*ya-az* TI-*eš*-x[-

Ay.?

6’ -]x ^{URU}*U-da A-NA* ^{D}IŠTAR ^{URU}[

7’ ^{D}]UTU *ke-e-el* MU^{KAM}-*aš* x-x-x[

8’ -]x-x I MU^{KAM}-*aš* KÙ.BABBAR I ALAM KÙ.BABBAR LUGAL[

9’ *k]a-ru-ú* MU ALAM LUG[AL] *na*[-

10’]x-x-*KA* DINGIR^{MEŠ} *lu-la-h*[*i*-

11’]x-*ul-li-kán* GIM-*an* x[-

12’]x ^{URU}*La-a-wa-za-an-ti-ya*[

13’]x.LUGAL *A-NA* ^{D}IŠTAR

14’ *I*]*K-RU-UB ma-a-an*[

16) KBo 8.63 (CTH 590 Rüya- ve adak metinleri fragmanları)

I

x+1 *ma-a-an-za* LUGAL KUR ^{U}[^{RU}

2’ *I-NA* MU VII^{KAM} *ŠA* [

3’ ^{D}UTU^{ŠI} *ku-in me-mi-an hé-t*[*e*?-

4’ *nu A-NA* ^{D}É.A *Ù A-NA* ^{D}*Al-li*-x[-

5’ *AŠ-RU-MA a-ri-ya-an-zi nu ku-e-da-ni* x[

6’ *ú-e-da-ah-hi nam-ma-at IŠ-TU* NAM.RA^{MEŠ} [

7’ I *BI-IB-RU* KÙ.BABBAR MA.NA I *BI-IB-RU* UR.x[

8’ XL NAM.RA^{MEŠ} *pí-ih-hi* GAL *tap-ri pu-nu-uš-mi*[

9’ ^{D}UTU^{ŠI} *ku-in me-mi-an ŠA* ^{URU}*Šap-la I-DI nu ma*[-

10’ *a-pu-u-un me-mi-an << ta-pár-ri-ya-i* ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-*ʳ*a*ˀ[-

11’ ʳSIG$_5$*-in*ˀ *aš-ša-nu-ši-nu A-NA* ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-a-u-wa-z*[*a-*

17) KUB 48.123 (CTH 590 Rüya- ve adak metinleri fragmanları)

Öy. I[81]

3’ [ ]x[ ]

4’ [ ]ʳ*an-da*ˀ*-ma-wa-ra-aš-za* ^{D}I[ŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya*]

5’ [ ]-x *AK-RU-UB ma-a-an-wa* ^{D}UTU^{ŠI} x[-]

6’ [*nu-k*]*án A-NA* ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a*]

7’ [*-g*]*a-nu-um-mi*

8’ [*ku-wa-*]*pí I-NA* ^{URU}*Zi-it-ha-ra a-ú-le-en* GUL*-ah-ta*

9’ [ ] *A-NA* ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya IK-RU-UB*

10’ [*ma-a-an-wa* DINGIR^{LUM} GAŠA]N*-YA* ŠU ^{m}*Pí-ha-*^{D}U ^{LÚ}ʳA.ZUˀ *mi-nu-ši nu A-NA* ʳDINGIR^{LIM}ˀ [GAŠ]AN*-YA*

11’ [K]I.LÁ.BI.NU.GÁL DÙ*-mi*

12’ [MUNUS.LUGAL*-za-ká*]*n A-NA* ^{D}ʳIŠTARˀ ^{URU}ʳ*Al*ˀ[82]*-wa-za-a*[*n-ti-ya kiš-an IK-RU-UB*]

13’ [*-k*]*án ku-i-e-eš* HUL-ʳ*la-mu-uš*ˀ [Ù$^{HI.A}$*-u*]*š* x[ ]

14’ [ ]x *ki-iš-ša-aš A-NA* Ù$^{HI.A}$ EGIR*-an A-NA* ^{D}UTU^{ŠI}

15’ [ ]x-x SIG$_5$*-in* DINGIR^{LUM}*-mu ŠA* ^{D}UTU^{ŠI} Ù *ŠA* DUMU^{MEŠ}

81 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Lebrun 1981: 96-97, 100-101; 12’-22’. satırlar arasının trankripsiyon ve tercümesi için bkz. Mouton 2007: 289, 290, 291.

82 Kâtip herhalde yanlışlıkla “*La*” yerine “*Al*” işaretini yazmış olmalı.

16’ [Ú-UL]*ku-it-ki i-ši-ya-ah-hi-iš-ki-ši* DINGIR*LUM A-NA* DUTU*ŠI*

17’ [ ]ʳHULˀ-*lu ma-ni-en-ku-wa-an Ú-UL tar-na-at-ti*

18’ [*nu A-NA* DINGIR*LIM*] I DIŠTAR KÙ.BABBAR I MA.NA I DIŠTAR GUŠKIN XX [G]ÍN DÙ-*mi*

19’ [ ]ŠA UR.MAH <m>*Hi-iš-ni-iš* m*Tàš-mi*-LUGAL-[*m*]*a-ya*?

20’ [-]*e-er nu A-*ʳ*NA* mˀ*Táš-mi*-LUGAL-*ma*

21’ [*A-NA* DINGIR*LIM* GAŠA]N-*YA* SISKUR GIŠTUKUL DINGIR[*L*]*I*[*M*] SISKUR NIM.LÀL

22’ [*pé-d*]*i*?*-iš-ši* BAL-*u-wa-an-zi* SIxSÁ-*at*

23’ [MUNUS.LUGAL *A-NA* DIŠTAR URU*La-w*]*a-za-an-ti-ya IK-RU-UB*

24’ [*ma-a-an*]ʳ*a*ˀ-*aš-šu-li* PAP-*aš-ti*

-KUB 48.123

Ay. III[83]

9 MUNUS.LUGAL-*za-kán I-NA* URU[x *IK-RU-UB*

10 *ma-a-an-kán* m*Tal-m*[*i*-LUGAL-*ma*

11 *nu* ALAM mÚr-hi-mU-*ub*[

12 DÙ-*an-te-e*š? *ki-nu-na-y*[*a*

13 *ŠA* KÙ.BABBAR DÙ-*mi nu-kán*[

14 MUNUS.LUGAL-*za-kán I-NA* URU*Ha-ša*-x[

15 *A-NA* DIŠTAR URU*La-wa-za-an*[*-ti-ya IK-RU-UB ma-a-an* DUTU*ŠI*

16 *ha-at-tu-liš-zi nu-wa A*[*-NA*

17 IR-*an har-ta ki-nu-na-a*[*t*(-)

18 *ha-an-ti-i* TÚG*ku-ši-ši še-p*[í-ik-*ku-uš-ta*?

Ay. IV[84]

12 [ ].GI KI.LÁ.BI NU.GÁL *pí-ih-hi*

83 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Lebrun 1981: 98, 102,103.

84 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Lebrun 1981: 99-100, 103-104; Mouton 2007: 290, 291.

13 [URU*Ma-na-y*]*a-ra-za ar-ha I-NA* KUR URU*Ku-du-up-ša-aš-ši*

14 [ ]x MUNUS.LUGAL *INA* URU*Ma-na-ya-ra* HUL-*un* Ù-*an*

15 [*a-uš-ta I-NA*? URU*Pí-iš-h*]*a-pu-wa-iš-ša a-ar-aš* {silinti}

16 [*nu-za-kán* MUNUS.LUGAL *A-NA* D IŠTAR URU*La-wa-z*]*a-an-ti-ya kiš-an IK-RU-UB ma-a-an-kán*

17 [DINGIR*LUM* GAŠAN-*YA* HUL-*lu* ÚŠ-*an A-NA* DUTU*Š*]*I* Ù *A-NA* KARAŠ*HI.A an-da UL*

18 [*tar-na-at-ti ke-e-d*]*a-ni* LÍL-*ri A-NA* DUTU*ŠI pí-ra-an*

19 [LÚKÚR? *pí-r*]*a-an ku-en-na-at-ti* DUTU*ŠI* KARAŠ HI.A

20 [I]GI?-*te-ez-zi-ya* SIG_5-*in*

21 [-]x-x *e-eš-ša-ah-hi*

22 [DÙ-]*mi*

18) KUB 60.118+KUB 56.25 (Bo 1966) (CTH 590, Rüya- ve adak metinleri fragmanları)

Ay. IV?

4']*HI-IT-TI* ANŠE.K[UR.RA] *A-NA* DUTU*ŠI a-wa-an ar-ha*

…

7']GAM-*an* I GU_4 VIII UDU-*y*[*a*]x

8']DINGIR.GAL *ha-la-ap-la*-x[ ] *ŠA UP-NI ki-e-da-ni-pát* INIM-*NI še-er*

9' -]*e* SUM-*hi* [ ]

10']x-*uš* URU*La-wa-za-an-ti-ya* [*ki-e-d*]*a-ni-pát* INIM-*NI še-er*

11' GU]ŠKIN I MA.NA I GIŠGIGIR x[-*y*]*a-an* KÙ.BABBAR

12']x NU.GÁL I GU_4 VIII UDU- *ya i*[-] URU*La-wa-za-an-ti-ya*

13'] *pí-di-ši* [-]x

14']x-*mu-za* DINGIR*LUM* GAŠAN-*YA* x LÚ-*ni-li*[-]x *pu*-x[ ]-*ya*

15' -]x *me-e-hu-ni du-wa-ar-ni-eš-ki-mi* [

16’ *-w*]*a-ra-at ma-a-an Ú-UL-ya* x-x-x[

17’]x-x-*ma-wa-za* LÚ-*ni-li wa-aš-ši-ya-mi*[

18’]x-*du du-wa-ar-na-ah-hi-pát* [

boşluk

19) KBo 46.131[85] (CTH 584, Kraliçenin rüyaları)

Öy.

2’ *-k*]*án A-NA* EZEN$_4$-*ma* [

3’ -]x ŠÀ Ù^{TI} GIM-*an* [

4’ -]x ŠÀ ^{É}*tar-nu-i-ma-wa*[

5’]x ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a*

6’ MU]NUS.LUGAL x x DINGIR.GAL *ši-pa-a*[*n-*

Ay.

2 *nu-za* MUNUS.LUGAL *PA-NI* ZI-*ZU ki-iš-du*[-

3 ^{D}IŠTAR *ku-wa-at-qa a-pa-a-aš-ma-wa*[

4 *nu-wa-ra-an ni-in-ga-nu-uš-ki-m*[*i*

5 *UM-MA* DUMU.MUNUS-*ma A-NA* ^{D}UTU^{ŠI}-*wa*[

6 *tu-uq-qa-wa* SIG$_5$ NUN ^{D}UTU^{ŠI}-*ma-w*[*a*

20) KBo 16.83+23.26 (CTH 242.8, Metaller, aletler ve silahların envanteri)

II[86]

10’ ^{m}AMAR.MUŠEN-*na* ^{LÚ}NAGAR ^{m}*Sag-ga-na-aš I-DI* II GAL KÙ.BABBAR ^{m}*Ha-i-i*[*t-ti-li*][87]

11’ LÚ ^{URU}*Ša-aq-qa-ma-ha* ^{m}*Sag-ga-na I-DI*

12’ VI ^{URUDU}*du-pí-ya-liš A-NA* ^{GIŠ}TUKUL$^{HI.A}$ *IK-RI-BI*$^{HI.A}$ *ŠA* ^{D}I[ŠTAR]

85 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Mouton 2007: 257, 258.

86 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Siegelová 1986: 262, 263; Košak 1982: 88-90.

87 Tamamlama için bkz. Košak 1982: 88.

III[88]

1 DIŠTAR URU*La-wa-za-an-ti-ya* DIŠTAR É m*Pí-ha-*DU EN *Ú-NU-TI* x[ ]

2 I GÍR LÚMUHALDIM TUR m*Du-un-wa-*LUGAL-*ma-kán ku-wa-pí* DIŠTAR É*TI*

3 [*a*]*n-da* DÙ-*ir* I GÍR LÚMUHALDIM m*Ši-ip-pa-*LÚ SISKUR LÚ*Šak-ku-ni-an-za-az*

4 [*ku-w*]*a-pí* BAL-*aš* I GAL KÙ.BABBAR m*Ku-ra-ku-ra-aš A-NA* DIŠTAR URU*Ka-ta-pa*

5 [*hi-*]*in-ik-ta* XIV URUDU*wa-ak-šur A-NA* LÚMEŠ GAL KUR URUUGU*TI*

21) KBo 9.119 A[89] (CTH 475.Tf01.B, Pilliya ritüeli)

I

x+1 [ ]*hu-it-ti-ya-an-*x[

2' [ ]x-x ⌜É*ka-ri-i*⌝[*m p*]*é-e-da-an-zi*

3' ⌜*na-an*⌝*-ša-an iš-ta-na-ni* x[-]*ya-an-zi*

4' EGIR-*an-da-ma ú-iz-zi* LÚAZU x[ ] VII PÚHI.A

5' *še-he-el-li* AHI.A*-ar ŠA* URU*L*[*a-wa-za-a*]*n-ti-ya da-a-i*

6' *nu še-he-el-li-ya-aš ú-i-te-na-aš* [*k*]*i-i da-a-i* I GÍN KÙ.BABBAR

7' I GADA IGIHI.A*-aš* I SÍG*ki-iš-ri-iš-*x *tar-pa-li-iš* SÍGZA.GÌN

8' I *tar-pa-li-iš* SÍG SA_5 I DUG⌜*ha*⌝*-ak-ku-un-na-a-uš* Ì.DÙG.GA

9' III NINDA.SIGMEŠ *ŠA* ZÌ.DA ZÍZ.A I *KU-KU-UB* GEŠTIN-*ya nu A-NA* VII PÚHI.A *ši-pa-an-ti*

10' *ma-ah-ha-an-ma-aš še-he-el-li-ya-aš ú-te-ni-it*

11' EGIR-*pa ú-iz-zi nu* I MUŠEN.GAL I NINDA*mu-la-a-ti-in*

Kizzuwatna kralı Palliya'nın ritüel etkinliği çerçevesinde, Kalzadaba dağı gibi dağ grupları ile Lawazandiya'daki temiz su kaynaklarından (š*ehelliyaš widar*) söz edilmiştir.[90]

88 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Siegelová 1986: 264, 265.

89 KBo 9.119 A I 9'-16'. satırlar, ABoT 2.93 1'-9'.satırlar ve KBo 61.75 (Bo 69/630) Öy.? sağ sütun 4'-10'. satırlar arasına duplikattır; krş. Akdoğan 2010: 93 vd. ve kopya için bkz. ABoT 2.93.

90 Krş. Forlanini 2013: 8 d.not 28 ile.

22) KBo 14.125+126+40.26 (CTH 475.Tf01.D, Pillija ritüeli)

Öy. I

1 [^{m}*Pal-li-ya-aš* LUGAL ^{U}]^{RU}*Ki-iz-zu-wa-a*[*t-na ku-wa-pí* ^{D}U ^{URU}*Ki-iz-zu-wa-at-na*]

2 [*ša-ra-a ti-it-ta*]*-nu-ut na-an ki-i*[*š-ša-an ma-al-ta*]

3 [*IŠ-TU* VI]I PÚ^{MEŠ} *še-he-el-li-ya* [*ú-i-da-a-ar*]

4 [*ŠA* ^{URU}]*La-wa-az-za-an-ti-ya* [*da-a-aš*]

5 [*nu še-he-e*]*l-li-ya-aš ú-*^{r}*i*^{1}[*-te-e-na-aš da-a-i*]

6 [I GÍN K]Ù.BABBAR I GADA.IGI$^{HI.A}$*-a*[*š* I ^{SÍG}*ki-iš-ki-iš*]

7 [I *tar-p*]*a-la-aš* SÍG.x [

23) KBo 6.29+50.56+ KUB 23.127+21.12[91] (CTH 85.1.A, III. Muršili (Urhi-Tešub) ve III. Hattušili arasındaki ihtilaf)

I

10 …… *IŠ-TU* DINGIR^{LIM}*-mu*

11 *pa-ra-a- pa-ra-a* SIG$_5$*-iš-kat-ta-ri nu-mu* ^{D}IŠTAR ^{URU}*Ša-mu-ha*

12 GAŠAN-*YA* ^{GIŠ}TUKUL *pé-eš-ta ŠA A-B*[*I-Y*]*A-ya-mu*

13 *Ù ŠA* ŠEŠ-*YA ka-ne-eš-šu-u-wa-ar pé-eš-ta*

14 *am-mu-uk-ma-kán* DINGIR^{LUM} GAM-*an pít-ta-iš-ki-u-wa-an te-eh-hu-un*

15 *nu-mu* É *-ir ku-it e-eš-ta nu-kán IŠ-TU* É-*YA*

16 ^{D}IŠTAR ^{URU}*Ša-mu-ha ha-an-ti-ya-nu-un* ^{f}*Pu-du-hé-pa-aš-ma*

17 *ŠA* ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-ya* GEME-*aš* DUMU.MUNUS ^{m}*Pé-en-ti-ip*-LUGAL

18 ^{LÚ} SANGA ^{D}IŠTAR *e-eš-ta nu-za a-pu-u-un-na*

19 *AŠ-ŠUM* DAM^{UT-TIM} *mar-ri Ú-UL da-ah-hu-un*

20 *IŠ-TU* KA DINGIR^{LIM}*-za-an da-ah-hu-un* DINGIR^{LIM}*-an-mu Ù-it*

21 *hi-en-ik-ta*

91 Transkripsiyon ve tercüme için kz. Götze 1925: 46, 47.

III. Hattušili ile Puduhepa'nın evlenmesinin yer aldığı yukarıdaki metinde, Hattušili'nin yeğeni Urhi-Tešupla olan mücadelesini konu alır. Kral, Lawazantiya Ištar'ının hizmetkârı ve Ištar rahibi Pentipšarri'nin kızı Puduhepayla tanrının emriyle evlendiğini anlatmaktadır.[92]

24) KBo 3.1[93] (CTH 19.II.A, Telipinu fermanı)

II

20 *ma-a-na-pa* LUGAL-*uš* URU*La-wa-az-za-an-ti-ya ú-wa-nu-un*
m*La-ah-ha-a*[š-mu? *ku-u-ru-ur*?]

21 *e-eš-ta nu* URU*La-wa-za-an-ti-ya-an wa-ag-ga-ri-ya-at na-an*[
DINGIRMEŠ]

22 *ki-iš-ša-ri-mi da-a-ir ha-an-te-ez-zi-ya-aš-ša* UGULA LÚMEŠ *LI-IM*
mD[*U-*]

23 m*Kar-ru-wa-aš* UGULA LÚMEŠŠÀ.TAM m*I-na-ra-aš* UGULA
LÚMEŠSAGI.A m*Ki-il-l*[*a-aš* UGULA LÚMEŠx]

24 mDU-*mi-im-ma-aš* UGULA LÚMEŠ GIŠPA m*Zi-in-wa-še-li-iš Ù* m*Le-el-li*[*-iš*]

25 *me-eg-ga-e-eš nu* m*Ta-nu-u-i* LÚ GIŠPA *du-ud-du-mi-li pí-i-e-e*[*r*]

25) KUB 11.1+KBo 19.96 (CTH 19.II.B, Telipinu fermanı)

Öy. II

27* *nu* U[RU*Zi-iz-zi-li-ip-pí hu-ul-la-an-za-iš ki-ša-at*

28* *ma-a-m*[*a-pa* LUGAL-*uš* URU*La-wa-za-an-ti-ya ú-wa-nu-un*]

29* m*La-ah-*[*ha-aš-mu ku-u-ru-ur e-eš-ta*?]

30* *nu* URU*L*[*a-wa-za-an-ti-ya-an wa-ag-ga-ri-ya-at*

Ay. III

92 Krş. Yiğit 1997: 6, 7.

93 Transkripsiyon ve tercüme çin bkz. Hoffmann 1984: 28-29; ayrıca bkz. Kempinski-Košak 1982: 103.

x+1 [^{UR}]^{U}*Ku-wa-an-na-a*[š

2’ ^{URU}*La-hu-u-ra-ma-aš* ^{URU}*Ha*-x[

3’ ^{URU}*Ha-ra-ha-ra-aš* ^{URU}*Ma-al-l*[*i-ta-aš-ku-ri-ya-aš* ^{URU}*Har-šu-wa-aš*]

4’ ^{URU}*Ti-pa-a-la-aš* ^{URU}*Ku-úr-š*[*a-* ^{URU}*Šu-wa-an-zu-wa-an-na-aš*]

26) KBo 50.158[94] (CTH 213, Antlaşmalardaki şahit tanrılar ve talimatlar)

x+1 [ ]x[-]*m*[*u*(-)

2’ [^{D}IŠTAR] ^{URU}r*Ša*ˀ-*mu-hi* ^{D}[

3’ [^{D}IŠTAR] ^{URU}*La-u-wa-za-a*[*n-ti-ya*

4’ [^{D}IŠTAR] ^{URU}*Ne-nu-w*[*a*

5’ [-]x ^{D}LAMMA x[

6’ [^{UR}]^{U}*Ka-r*[*u-*[95]

7’ [ ]x ^{r}D^{ˀ}[

27) KBo 3.6[96] (CTH 81.B, III. Hattušili’nin apolojisi veya otobiyografisi)

Öy. II

58 GIM-*an-ma IŠ-TU* KUR ^{URU}*Mi-iz-ri* EGIR-*pa i-ya*[*-ah-ha-ha-at nu I-NA* ^{URU}*La-wa-za*]- *an-ti-ya*

59 *A-NA* DINGIR^{LIM} *ši-pa-an-tu-u-wa-an-zi i-ya-ah-h*[*a-ha-at nu-za* DINGIR^{LUM} *i-ya-nu-un*]

60 [*nu*]-*za* DUMU.MUNUS ^{m}*Pé-en-ti-ip-šar-ri* ^{LÚ}[SANGA ^{f}*Pu-du-hé-pa-an IŠ-TU* INIM DINGIR^{LIM}]

61 [DAM-*a*]*n-ni da-ah-hu-un nu ha-an*[*-da-u-en mu-un-na-aš* DINGIR^{LUM} *ŠA MU-TI*$_{4}$ DAM]

94 Transkripsiyon için bkz. Groddek 2008: 114.

95 Groddek bu kısmı,]x(-)*ka-r*[*u-* şeklinde transkrpisiyon yapmıştır. Ankara’da müzede orijinal tablet üzerinde yaptığımız karşılaştırmada işaretin “-*ru*” olduğu tespit edilmiştir. KBo 50, s. XXIV’de bu kısım yer isimleri başlığında, “*Ka*-x[” şeklinde transkripsiyon yapılmıştır.

96 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Götze 1925: 22, 23 ve Otten 1981: 16, 17.

62 [*a-aš-ši-ya-tar*] *pé-eš-ta mu-u*[*n-na-aš* DUMU.NITA^{MEŠ} DUMU. MUNUS^{MEŠ} *i-ya*]-*u-en nam-*[*ma-mu* DINGIR^{LUM} GAŠAN-*YA*]

28) KUB 42.41[97] (CTH 250, Envanter fragmanı)

Öy.

x+1	^{U}]^{RU}*Kum-man-ni A-NA* ^{GIŠ}x[
2’	]^{É}*ši-nap-ši-ya-aš* SAG.DU-*za*[
3’	]x I ^{UZU}UBUR KÙ.BABBAR *gi-nu-wa* KÙ.BA[BBAR
4’	] ŠA É.DINGIR^{LIM} GAL [
5’	^{URU}*Ku*]*m-man-ni*
6’	^{URU}*La-w*]*a-za-an-ti-ya KAM-KAM-MA-TUM* x[
7’	]x KÙ. BABBAR GAR.RA x[

Her paragraf, Kizzuwatna’daki binalar ve şehirlere ait nesnelerin listesine ayrılmış görünüyor. 2’-3’. satırlar, tanrıça’nın (Ištar?) bir heykelini betimliyor: “Onun göğsü gümüştendir, onun dizi gümüştendir.” 4’. satırda da büyük tapınaktan bahsedilmektedir.[98]

29) Üzerinde bir Tabarna-mührü bulunan LSU 6 = LhK 10 no’lu bir Hitit arazi bağışı listesi, Zaruna ile Lawazandiya kentleri arasında çok yakın bir mesafe bulunduğunu destekler mahiyette bilgilerle karşılaşılmıştır.[99] (CTH 222, Bilinmeyen kralın (tabarna) arazi bağış belgesi)

ü.k.

2 [ ]x^{r}HI.A[100] *ša-am*^{1}-x[[101]

3 [ ]^{r}*ù*^{1} E ^{URU}*Za-ru-*^{r}*un*^{1} *-t*[*i*][102]

97 Transkripsiyon için bkz. Košak 1982: 180.

98 Krş. Košak 1982: 180.

99 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Rüster-Wilhelm 2012: 116-117. Fotoğraf ve kopyası için bkz. Güterbock 1940: 79. Envanter numarası: 165/hA + 165/hB (CTH 222.4). Metin hakkında çalışma için bkz. Riemschneider 1958: 364-367; Rüster-Wilhelm 2012, 116-117.

100 Forlanini 2013: 10’da, bu kısmı PA$^{?HI.A}$ şeklinde okumuştur.

101 Forlanini 2013: 10’da burayı ŠA(-)*AM*-[/*N*[*E*… olarak kaydetmiştir.

102 Ankara’da müzede Ağustos 2014’de tablet üzerinde yapılan karşılaştırmada, şehir isminin “^{URU}*Za-ru-*^{r}*un*^{1} *-t*[*i*]” şeklinde olduğu tespit edildi. Forlanini 2013: 10’da burayı ^{URU}*Za-ru-*[*un*$^{?}$*-ti*$^{?}$ olarak okumuştur.

Öy.

4 [^{URU}*Lu-hu-u*]*z-za-an-di-ya*[103] [

5 [ ]x-*na-a*[104] ^{NA4}*hu-wa-*š*i-ya-a*[*z*

6 [ ]-*ri-ya* I SIG$_7$ GÍD.D[A

7 [-*m*]*u-wa-az*[105] *a-di* $^{HUR.SAG}$A-*a-r*[*i-*

8 [*hu-la-l*]*e-eš-šar-še-ta* II SIG$_7$ V *l*[*i-*[106]

Gerçekte 3-4 no.lu satırları şu şekilde yorumlamak gerekir: "Luhuzzandiya kentinde Zarunti kasabasındaki ev"; metnin ilgili kısmı LSU3:31'deki "Šarriša'daki Hattuša evi" ifadesini akla getirmektedir. Bu durumda Zaruna ile Lawazandiya arasında özel bir ilişki olduğunu varsaymak hiç de yanlış olmayacaktır.[107]

30) KUB 16.8(+)KUB 52.79[108] (CTH 577, Birleştirilmiş Orakel, I. SU, KIN ve MUŠEN)

Ay.

1 ⌜Ù⌝^{TUM} MUNUS.LUGAL *a-pa-a-at-wa-za-kán ku-it* DAM-*KA tu-*x [

2] x-*ta* ^{D}⌜IŠTAR⌝ ^{URU}*La-wa-za-*⌜*an*⌝*-ti-ya* TUKU.TUKU-*an-z*[*a*

3 x x ⌜TE/SU^{MEŠ}⌝ NU.SIG$_5$-*du ir-li*$_{12}$ ZAG-*za* NU.SIG$_5$[]

4 IŠ-⌜*TU*⌝ ^{MUNUS}ŠU.GI IR ^{TUM} *QA-TAM-MA-pát nu* KIN NU.SIG$_5$-*du* SIG$_5$ ⌜ME⌝-*a*[*š nu* SIG$_5$[?]]

103 Forlanini 2013: 10'da burayı [*I-NA* ^{URU}*Lu-hu-uz-*]*za-an-di-ya* olarak tamamlamıştır.

104 Forlanini 2013: 10, d.not 40'da şu açıklamalar yer almaktadır: "Satır 5'deki]x-*na-a*'nın bir yer isminin son bölümü olması mümkündür; söz konusu x'in A, ZA, YA, UN gibi bir işaretin bir parçası olabileceğini düşünüyoruz. Kizzuwatna menşeli *hišuwa*-festivalindeki bir listede karşılaştığımız birkaç yer isminin benzer bir son ekle (*-un, -unni, -unna*) bittiği gözlemlendiğinden, …*u*]*nna* ile biten bir yer ismini tercih etmek imkanı da bulunmaktadır: Kurkuttunni, Zubaniun, Teririun dağları ile Alwarunna, Pinasarunna, Zarzarunna, Ziyalunna ırmakları (*hišuwa*-festivalindeki dağ listesi, 10. tablet, A 1 11-51, bkz. Groddek 2010, 361 vd.)."

105 Forlanini 2013: 116 d.not 41'de şu açıklamaları yapmıştır: "Metnin 7. satırını şu şekilde okumayı tercih ettik: "[…]x-*wa*'dan Ari[…] dağına". İlk yer isminin kırık olan işareti PU olarak yorumlanmış olmasına karşın (Riemschneider'e göre), varsayılan yatay kenar gerçekte tablet üzerindeki bir çatlaksa, bu durumda metnin ilgili kısmını]ŠE, M]U veya Z]I şeklinde okumak mümkündür."

106 Forlanini 2013: 10'da bu kısmı *L*[*I-IM*? olarak tamamlamıştır.

107 Forlanini 2013: 10.

108 Transkripsiyon ve tercüme için bkz. Mouton 2007: 233, 234.

5 *ma-a-an a-ši* Ù^{TUM} *A-NA* MUNUS.LUGAL ^{D}IŠTAR ^{URU}*La-wa-za-an-ti-y*[*a pa-ra-a IS-BAT*?]

6 *nu* IGI-*zi* SU SIG_5-*ru* EGIR-*ma* NU.SIG_5-*du* IGI-*zi* SU *ni ši ta* KASKAL […SIG_5]

7 EGIR *TE*^{MEŠ} ZÉ *hi-li-ip-ši-ma-an* […SIG_5]

KAYNAKÇA

Akdoğan 2005 R. Akdoğan, *"Yeni Fragmanların Işığı Altında Hukkana (Huqqana) Antlaşması"*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri (Hititoloji) Anabilim Dalı (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara.

_____2010 R. Akdoğan, *"Hethitische Texte in Transkription: Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri II (ABoT 2)"*, Dresdner Beiträge zur Hethitologie 32 (DBH 32), Wiesbaden.

_____2011 R. Akdoğan, *"Ankara Arkeoloji Müzesinde Bulunan Boğazköy Tabletleri II* (ABoT 2)*, Katalog ve Dizin : O. Soysal"*, Chicago Hittite Dictionary Supplements 1, The Oriental Institute of the Universty of Chicago, Chicago-Illinois.

Alp 1991 S. Alp, *"Hethitische Briefe aus Maşat-Höyük"*, Türk Tarih Kurumu Yayınları VI. Dizi, Sayı 35, Ankara.

Badalì1991 E. Badalì, *"Strumenti musicali, musici e musica nella celebrazione delle feste ittite,* Texte der Hethiter 14/1*"*, Heidelberg.

Barjamovic 2011 G. Barjamovic, *"A Historical Geography of Anatolia in the Old Assyrian Colony Period, Carsten Niebuhr Institute Publications 38"*, Copenhagen.

Beckman 1995 G. Beckman, "*The Siege of Uršu Text (CTH 7) and Old Hittite Historiography"*, Journal of Cuneiform Studies 47, 23-34.

Bossert 1951 H.Th.Bossert, *"Hitit Hiyeroglif Metinlerinde Tanrıça Hepat"*, Belleten 15, Sayı 324-332.

Forlanini 2013 M.Forlanini, *"How to Infer Ancient Roads and Itineraries from Heterogeneous Hittite Texts: The Case of the Cilician (Kizzuwatnean) Road System"*, KASKAL, Rivista di storia, ambienti e culture del Vicino Oriente Antico 10, 1-34.

Groddek 2008 D. Groddek, *"Hethitische Texte in Transkription* KBo *50, Dresdner Beträge zur Hethitologie 28"*, Wiesbaden.

Götze 1925 A. Götze, *"Hattušiliš, der Bericht über seine Thronbesteigung nebst den Paralleltexten, Mitteilungen Vorderasiatisch-Aegyptischen Gesellschaft 3"*, Leipzig.

Güterbock 1940 H.G.Güterbock, *"Siegel aus Boğazköy. Erster Teil. Die Königssiegel der Grabungen bis 1938 (AfO Beiheft 5)"*, Berlin.

Haas 1998 V. Haas, *"Die hurritischen Ritualtermini in hethitischem Kontext, Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler I/9"*, Roma.

Hawkins 2000 J.D.Hawkins, *"Corpus of Hieroglyphic Luwian Inscriptions, Volume I: Inscription of the Iron Age"*, Berin-New York.

van den Hout 1995 Th. van den Hout, *"Der Ulmitešup-Vertrag, eine prosopographische Untersuchung, Studien zu den Boğazköy-Texten 38"*, Wiesbaden.

Hoffmann 1984 I. Hoffmann, *"Das Erlass Telipinus, Texte der Hethiter 11"*, Heidelberg.

Kempinski-Košak 1982 A. Kempinski-S. Košak, *"CTH 13: The Extensive Annals of Hattušili I(?)"*, Tel Aviv 9/2, 87-116.

Košak 1982 S. Košak, *"Hittite inventory texts (CTH 241-250), Texte der Hethiter 10"*, Heidelberg.

Lebrun 1976 R. Lebrun, *"Samuha Foyer Religieux de L'empire Hittite"*, Louvain-la-Neuve.

_____1977 R. Lebrun, *"Textes religieux hittites de la fin de l'empire"*, Hethitica 2, 93-153.

_____1979 R. Lebrun, *"Lawazantiya, Foyer Religieux Kizzuwatnien"*, Florilegium Anatolicum, Mélanges offerts à Emmanuel Laroche, Paris, 197-206.

_____1981 R. Lebrun, *"Studia ad Civitates Samuha et Lawazantiya Pertinentia I Voeux de la Reine à Ištar de Lawazantiya"*, Hethitica 4, 95-107.

del Monte-Tischler 1978
G. del Monte-J.Tischler, *"Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte"*, Réportaire Géographique des Textes Cunéiformes VI, Wiesbaden.

Mouton 2007 A.Mouton, *"Rêves hittites: Contribution à une histoire et une anthropologie du rêve en Anatolie ancienne"*, Culture and History of the Ancient Near East, 28, Leiden/Boston.

Murat 2012 L. Murat, "*Hititlerde Kutsal Su"*, 2. Çorum Kazı ve Araştırmalar Sempozyumu, Çorum,131-142.

Otten 1981 H. Otten, *"Die Apologie Hattusilis III."*, Studien zu den Boğazköy-Texten 24, Wiesbaden.

_____1988 H. Otten, *"Die Bonzetafel aus Boğazköy, Ein Staatsvertrag Tuthaliyas IV"*, Studien zu den Boğazköy-Texten, Beiheft 1, Wiesbaden.

Roszkowska-Mutschler 2005
H. Roszkowska-Mutschler, *"Hethitische Texte in Transkription KBo 45"*, Dresdner Beträge zur Hethitologie 16, Wiesbaden.

Riemschneider 1958
K.K. Riemschneider, *"Die hethitischen Landschenkungsurkunden"*, MIO 6, 321-381.

Rüster-Wilhelm 2012
C. Rüster-G.Wilhelm, *"Landschenkungsurkunden hethitischer Könige"*, Studien zu den Boğazköy-Texten Beiheft 4, Wiesbaden.

Siegelová 1986 J. Siegelová, *"Hethtische Verwaltungspraxis im Lichte der Wirtschafts- und Inventardokumente"*, Praze.

Singer 2002 *"Hittite Prayers"*, Lieden-Boston-Köln.

Süel 2010 M. Süel, *"Ortaköy-Šapinuwa Ağılönü Kutsal Alanı ve Kurban Çukurları"*, Arkeloji ve Sanat Dergisi, Sayı 134, 31-52.

Trémouille 1994 M.C.Trémouille, *"L'iconographie de la Deesse Hebat a la Lumiere des Textes"*, Studi Micenei ed Egeo Anatolici 34, Roma, 87-105.

_____1996 M.C. Trémouille, Une *"Féte Du Mois"* Pour Teššup Et Hepat, Studi Micenei ed Egeo Anatolici 37, Roma, 79-104.

_____1997 M.C. Trémouille, *"Hepat Une Divinité Syro-Anatolienne"*, Firenze.

Ünal 1974 A.Ünal, *"Hattušili III, Hattušili bis zu seiner Throngbesteigung"*, Teil 1, Historischer Abriss, Texte der Hethiter 3, Heidelberg.

____2014 A.Ünal, *"Eskiçağ Anadolu Toplumlarında Puduhepa ve Zamanı, Kadın Anayanlı Bir Hitit Kraliçesi"*, Hitit Üniversitesi Rektörlüğü Yayını, Ankara.

Ünal-Girginer 2007
A. Ünal-K.S.Girginer, *"Kilikya-Çukurova, İlk Çağlardan Osmanlılar Dönemine Kadar Kilikya'da Tarihi Coğrafya"*, Tarih ve Arkeoloji, İstanbul.

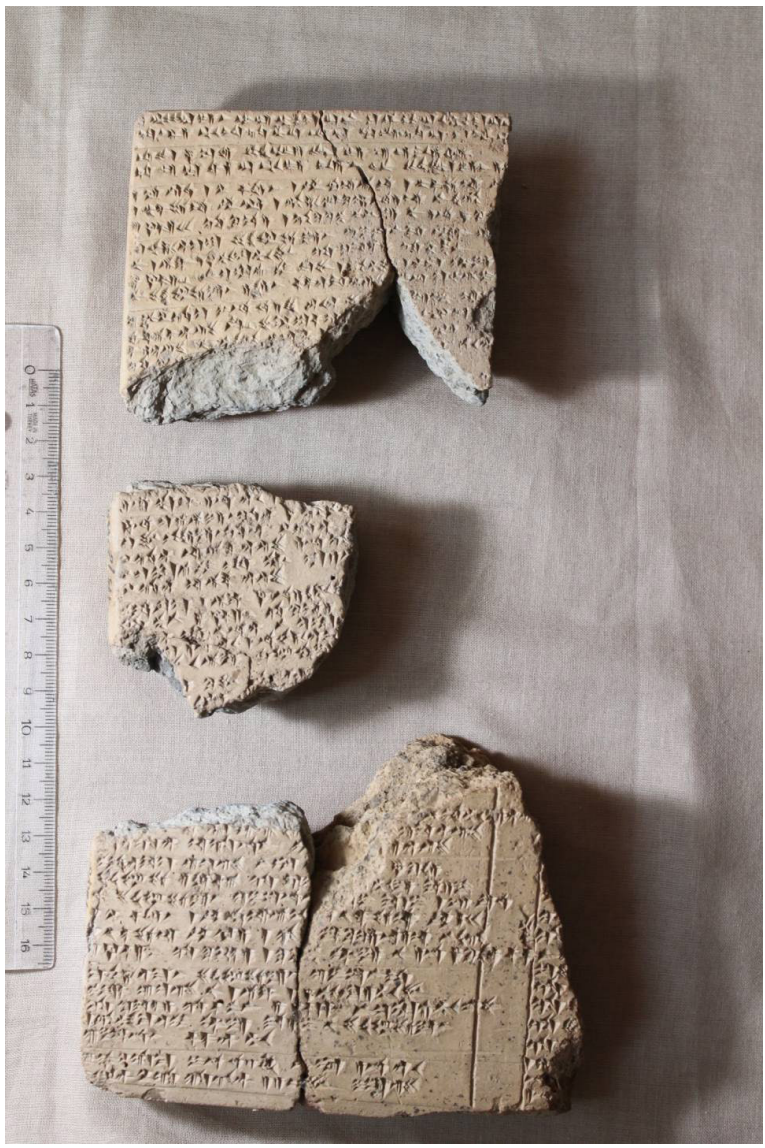
Yiğit 1997 T. Yiğit, *"Eski Anadolu Kentlerinden Luhuzatia/ Lawazantiya'nın Tarihi ve Lokalizasyonu Üzerine"*, Belleten, Cilt LXI, Sayı 230, Ankara, 1-14.

Wegner 1980-1983
I. Wegner, *"La(hu)wazantiya"*, Reallexikon der Assyriologie und vorderasiatischen Archäologie , 6. Band, 435-436.

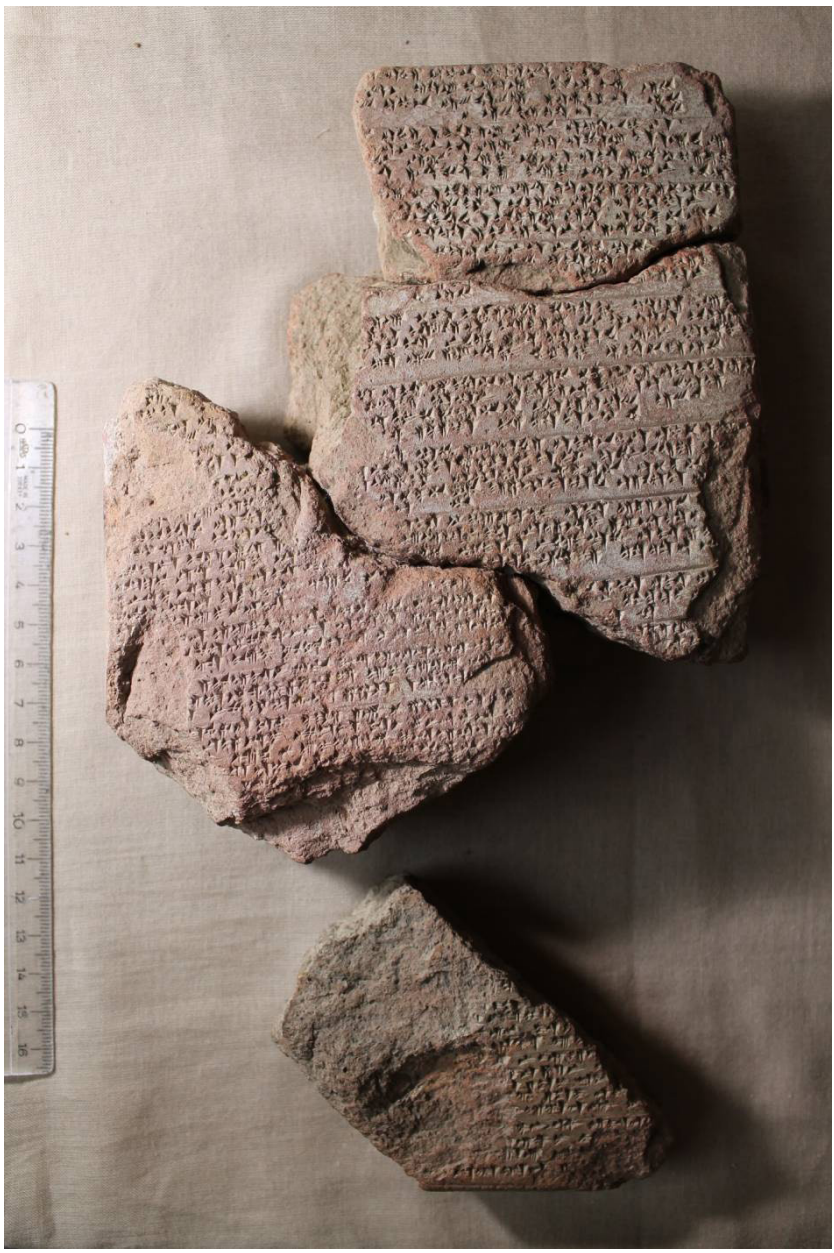
_____2002 M.C. I. Wegner, *"Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen"*, Corpus der Hurritischen Sprachdenkmäler Band 3-2, Roma.

Lawazantiya'nın belgelendiği tablet, KUB 60.118+KUB 56.25 (Bo 1966+Bo 5142), Ay.

Lawazantiya'nın belgelendiği tablet, KBo 9.119+KBo 9.115 (23/o+179/o+180/o+116/c), Öy.

Lawazantiya'nın belgelendiği tablet, KBo 17.103+KUB 46.48+46.49+54.36 (Bo 620+456/e+Bo 661(+)Bo 1237, Öy.